Les Khmers rouges

(Extrait du livre *Rêves et Réalités* de Vandy Kaonn)

ការកកើតឡើង
នៃ ចលនា ខ្មែរក្រហម

Les origines des Khmers rouges

មុន នឹង និយាយ អំពី របៀបគ្រប់គ្រងប្រទេស របស់ខ្មែរក្រហម នៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៩ ខ្ញុំសូមរៀបរាប់ អំពី ប្រភពដើម និង ប្រវត្តិ នៃ ចលនានេះ ។ កាលដើម ឡើយ ចលនាខ្មែរក្រហមនេះ ចេញមកពី ចលនា ឥស្សរៈ ឬ ចលនា ទាមទារឯករាជ្យ ពីបារាំង នៅក្នុងលំហ ឥណ្ឌូចិនទាំងមូល ហើយដែល ក្រោយមក បានក្លាយទៅជា ចលនា កុម្មុយនិស្ត ដោយគួបផ្សំ ចលនា ទាមទារឯករាជ្យជាតិ ជាមួយ និង ការតស៊ូ របស់ វណ្ណៈអធន ។ ចំពោះក្រុមតស៊ូខ្មែរនេះ ដែលនៅ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៦៦ សម្ដេច នរោត្តម សីហនុ បានដាក់ឈ្មោះឲ្យថា «ខ្មែរក្រហម» ដូច្នេះវិញ គឺ ជា ចលនាមួយ ដែលមាន ការទាក់ទងជិតស្និទ្ធ នឹង បញ្ញវន្តខ្មែរមួយក្រុម ដូចជា ខៀវ ប៉ុណ្ណារី, ខៀវ ធីរិទ្ធ, ហ៊ូ យន់, ហ៊ូ នឹម, ជួន មុម្ម, កេង វ៉ាន់សាក់, ខៀវ សំផន, សាឡុត ស, អៀង សារី ជាដើម ។ រីឯគំនិតដើម របស់ក្រុមនេះ គឺ គំនិតជាតិនិយមមួយបែប ដែលចង់រំដោះប្រជាជនក្រីក្រ ជាពិសេសកសិករ និង កម្មករឲ្យចេញផុតពី ការសង្កត់សង្កិន របស់ ឈ្មួញបរទេស និង ពួកអ្នកដឹកនាំខ្មែរអ្នកកាន់អំណាច ដែលពួកគេចាត់ទុកថា សុទ្ធតែជាអ្នកដែលបើកផ្លូវ ឲ្យពួកមូលធននិយម «កុំប្រាឌ័រ» ចូលមកធ្វើបាប ប្រជាជនខ្មែរ ។ គេអាចនិយាយ ម៉្យាងទៀតថា គឺ ជាចលនាអ្នកជាតិយមដាច់ខាតមួយដែលផ្អែក ទៅលើទ្រឹស្ដីកុម្មុយនិស្ត ។ តាមធម្មតា គំនិតជាតិនិយម ជាគំនិត របស់ អ្នកអភិរក្ស ប្រកាន់និន្នាការស្ដាំ ប៉ុន្តែ នៅក្នុងករណី ខ្មែរក្រហមនេះ គឺ បែរជាផ្អែកទៅលើ គំនិតឆ្វេងនិយមទៅវិញ ។ នេះជា បដិវាទកម្មមួយដ៏ធំ នៅក្នុងមនោគមវិជ្ជា កុម្មុយនិស្ត រួចជាស្រេចទៅហើយ ។ របបកុម្មុយនិស្ត គឺ ជាការកាន់អំណាចផ្ដាច់ការ របស់ វណ្ណៈអធន ដែលផ្អែកទៅលើ សាមគ្គីភាព នៃ វណ្ណៈអធនអន្តរជាតិ ដើម្បីវាយរំលំ របបមូលធននិយម ប៉ុន្តែ នៅពេលនោះ ដោយ ចលនា កុម្មុយនិស្តនៅអាស៊ី ជាពិសេសនៅឥណ្ឌូចិន ច្រើនតែចេញមកពី ប្រភពអ្នកជាតិយម ដែលប្រឆាំង នឹង ពួកអាណានិគមនិយម ការប្របូកប្របល់ ក៏គេចពុំផុត ។ ម៉្យាងទៀត លេនីន (Lénine) បានបកស្រាយ ទ្រឹស្ដី របស់ ម៉ាក្ស សម្របទៅតាម ការចាំបាច់ នៃ ការធ្វើបដិវត្តន៍ សកលលោក ជាបន្ទាន់ គឺ ដោយមិនចាំតែ ដល់ពេលដែល ប្រទេសនីមួយៗ មានកម្រិតឧស្សាហកម្ម ខ្ពស់នោះទេ ។ ដោយឡែក ចំពោះខ្មែរក្រហម គេបានផ្អែកការតស៊ូ របស់គេ ទៅលើគំនិតជាតិនិយមមួយ ដ៏ស្រួចស្រាវ ដោយ កាត់ផ្ដាច់ ប្រទេសកម្ពុជា ចេញពី ចលនាកុម្មុយនិស្ត ឯទៀតៗ លើកលែងតែ ប្រទេសចិន ប្រទេសរូម៉ានី និង ប្រទេស យូហ្គោស្លាវី គឺ បណ្ដាប្រទេសកុម្មុយនិស្ត មួយចំនួន ដែលមានទំនាស់ ជាមួយ សហភាព សូវៀតៗ ដែលគាំទ្របដិវត្តន៍ កុម្មុយនិស្តវៀតណាម ។ ការពិត ក្រោមទង់មនោគមវិជ្ជាកុម្មុយនិស្ត ប្រទេសណា ក៏សុទ្ធតែមាន គំនិតជាតិនិយមដូចតែគ្នា ជាពិសេស ប្រទេសចិន និងប្រទេសរុស្ស៊ីនេះតែម្ដង ដែលចង់ឲ្យប្រទេសនានា យកពួកគេ ធ្វើជាគំរូផង ហើយ រណប នឹង ប្រទេសគេផង ។ នៅ សម័យនោះ អ្នកដឹកនាំខ្មែរក្រហម យល់ឃើញថា ប្រទេសកម្ពុជា មានភោគទ្រព្យគ្រប់ គ្រាន់ទាំងអស់ ដើម្បី កសាង ជីវភាព ប្រជាជនខ្មែរ គឺ មិនចាំបាច់ទាក់ទង នឹង ប្រទេសណាទៀតឡើយ ។ នៅក្នុងគំនិត មោទនភាពជាតិ មួយ ដ៏ខ្លាំងក្លា អ្នកដឹក នាំខ្មែរក្រហម យល់ឃើញថា បុព្វបុរសខ្មែរបាន កសាងដល់ទៅ បុរីអង្គរ មួយ ដ៏ស្កឹមស្កៃ ហើយថែម ទាំង បានកសាង ចក្រ ភពមួយ ដ៏ធំ នឹងគេដែរ ចុះហេតុអ្វី បានជា ជំនាន់ក្រោយ មិនអាច ធ្វើ បដិវត្តន៍មួយ ជាគំរូ បាននោះ ?

នៅឆ្នាំ ១៩៥៣ គឺ មុនកិច្ចព្រមព្រៀង ទីក្រុងហ្សឺណែវបន្តិច សាឡុត ស ដែល ក្រោយមកមានឈ្មោះថា ប៉ុល ពត បានត្រឡប់ពីស្រុកបារាំងមកវិញ ប៉ុន្តែមិនទាន់ចូល មកប្រទេសកម្ពុជាភ្លាមទេ គឺសាកល្បងទាក់ទង ចលនាឥស្សរៈខ្មែរ តាមរយៈខ្មែរវៀត

មិញ នៅប្រទេសវៀតណាមសិន ។ សាឡុត សរ បាននាំមកពី ស្រុកបារាំង នូវ គំនិតអ្នក ជាតិនិយមផង គំនិត កុម្មុយនិស្តផង ។ នៅពេលនោះ សាឡុត សរ ដែលមានអាយុ ប្រហែល ២៥ ឬ ២៨ ឆ្នាំ គ្រាន់តែជា និស្សិតម្នាក់ ប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែ ជានិស្សិត ដែលមានជំនឿថាគេអាច នឹងក្លាយទៅជា អ្នកដឹកនាំម្នាក់ដ៏សំខាន់ដែរ។ ពេលបាន ជួបនឹងអ្នក ដឹកនាំ បដិវត្តន៍កុម្មុយនិស្តវៀតណាម សាឡុត សរ បែរជាត្រូវអ្នកទាំងនេះ យកទៅលុតដំ ដូចកូនក្មេង គឺ ឲ្យបោសផ្ទះ លាងបង្គន់ ចាក់សំរាម ហើយ រៀនសូត្រ នយោបាយ ដូចមនុស្សមិនចេះអក្សរ ។ សា ឡុត សរ មិនបានដឹងទាល់តែសោះថា គេនឹងក្លាយទៅ ជាមនុស្សបែបនេះ។ ប៉ុន្តែ ចំពោះអ្នកដឹកនាំ បដិវត្តន៍ វៀតណាម ការលុតដំនេះ ជាការចាំបាច់ ព្រោះតាមការពិត គឺ ជា វិធីលាងខួរក្បាលមួយបែប ដែលកុម្មុយនិស្ត ធ្វើជា ប្រចាំ សម្រាប់ អ្នកដែលចង់ក្លាយខ្លួនទៅជាអ្នកដឹកនាំ វណ្ណៈអធន នៅថ្ងៃមុខ ។ ពេល ដែលសាឡុត សរ ចង់បានតួនាទីនេះ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា សភាពការណ៍ មានការប្រែប្រួល មួយដ៏ធំ ។ តាមរយៈការប្រឹងប្រែង របស់ បញ្ញវន្តខ្មែរ ដែលមាន និន្នាការអភិរក្ស និង ស្តាំនិយម ជាពិសេស ការប្រឹងប្រែង របស់ ព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ ព្រះបាទនរោត្តម សីហនុ ប្រទេសកម្ពុជា បានទទួលឯករាជ្យ តាមផ្លូវច្បាប់រួចស្រេចទៅហើយ។ ក្រោយ កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងហ្សឺណែវ ចលនា ឥស្សរៈខ្មែរ ត្រូវរំសាយចោល ទាំងអស់ ។ រីឯ ពួកវៀតមិញ ដែលបង្កប់ខ្លួន នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ក៏ត្រូវត្រឡប់ទៅស្រុកវិញ ជាកំហិត ដែរ ក្រោមការត្រួតពិនិត្យ របស់ អង្គការ អន្តរជាតិ ។

«បក្សប្រជាជន បដិវត្ត កម្ពុជា»

នៅថ្ងៃ ៨ កុម្ភៈឆ្នាំ ១៩៥១ អ្នកតស៊ូខ្មែរ ៩ នាក់ នៃ បក្សកុម្មុយនិស្ត ឥណ្ឌូចិន (PCI) បានរួមប្រជុំគ្នា ជាមួយលោក ឡែ ឌឹក ថូ ដើម្បីបង្កើតគណបក្ស កុម្មុយនិស្តខ្មែរ មួយ ដែលមានស្វ័យភាពគ្រប់គ្រាន់ ប៉ុន្តែដែលរក្សា ទំនាក់ទំនង ជាមួយ បក្សកុម្មុយនិស្ត ទាំង ២ ទៀត ។ គណបក្ស កុម្មុយនិស្តខ្មែរនោះ មានឈ្មោះថា «បក្សប្រជាជន បដិវត្តកម្ពុជា» ។ ចំពោះ កាលបរិច្ឆេទ ពិតប្រាកដ នៃ ការបង្កើតបក្សនេះ គឺមានការបកស្រាយ ខុសៗ គ្នា ព្រោះក្រុមខ្លះ បានកំណត់យក ថ្ងៃ ៣០ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៦០ វិញ គឺ ថ្ងៃដែលមានអង្គប្រជុំសម្ងាត់មួយ ពីថ្ងៃ ២៨ ដល់ថ្ងៃ ៣០ កញ្ញា នៅក្នុងទូរទេះភ្លើង នៅ ក្នុងស្ថានីយរថភ្លើងទីក្រុងភ្នំពេញ ។ អ្នកដែលបានចូលរួមប្រជុំនៅ ពេលនោះ ដែលជាថ្ងៃ មហាសន្និបាត បក្សប្រជាជន បដិវត្តកម្ពុជា លើកទី ២ មាន ទាំងអស់ ២១ នាក់ នៅក្នុង នោះ មានវត្តមាន របស់ ទូ សាមុត អគ្គលេខាធិការបក្ស, នួន ជា និង សាឡុត សរ ដែលក្រោយមក មានឈ្មោះ ថា ប៉ុល ពត ។ អង្គប្រជុំនោះ បានប្រែឈ្មោះ «បក្សប្រជាជន បដិវត្ត កម្ពុជា» មកជា «បក្សពលករកម្ពុជា» វិញ ។ គឺ ដោយ យកថ្ងៃនោះ ជាសំអាង សាឡុត សរ បានបង្កើត «បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា» ៦ ឆ្នាំក្រោយមក គឺ នៅខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៦៦ តាម រយៈអង្គប្រជុំមួយ ដែល ប៉ុល ពត បានបើកនៅការិយាល័យលេខ ១០០ នៅកំពង់ចាម ក្រោយពេលត្រឡប់ពីហាណូយ តាមផ្លូវលំ ហូ ជីមិញ មកវិញ ហើយ មុនពេលដែលត្រូវទៅតាំងទី នៅ រតនគីរី ។ សូមកត់សំគាល់ថា នៅ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៦៥ សាឡុត សរ, កែវ មាស និង អ្នកដឹកនាំខ្មែរ កុម្មុយនិស្ត មួយចំនួន បានចាកចេញ ពីការិយាល័យ លេខ ១០០ របស់គេ ដើម្បីធ្វើ ដំណើរថ្មើរជើង តាមផ្លូវលំ ហូ ជី មិញ ទៅហាណូយ បន្ទាប់មកទៅទីក្រុងប៉េកាំង និងព្យុងយ៉ាង។ នៅ ក្នុងការធ្វើដំណើរនេះ ដែលចាយពេលអស់ ៩ ខែ គណប្រតិភូខ្មែរ ដឹកនាំដោយ ប៉ុល ពត បានជួបសន្ទនាជាមួយ ឡេ យ៉េន, ម៉ៅ សេ ទុង, លូ ចៅ ជី និង តេង ស៊ាវពីង។ ការបង្កើត «បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា» នេះ ជាការកំណត់ បែងចែកឲ្យដាច់ នូវ ភាពរណប នឹង បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាមតែម្តង ព្រោះ ក្រុមរបស់ ប៉ុល ពត យល់ថា មិនត្រូវ បណ្តោយ ឲ្យវៀតណាម ចាត់ចែង បដិវត្តន៍ ខ្មែរ ឡើយ ។ ចំពោះក្រុមមួយទៀត ដែល យល់ថា ត្រូវធ្វើសហការ ជាមួយបដិវត្តន៍ វៀតណាម ការកំណត់ថ្ងៃបង្កើតបក្ស ពោល គឺ ថ្ងៃបើកមហាសន្និបាតលើកទី ១ ក៏កំណត់ មិនបាន ច្បាស់ដែរ ។ យោងតាមឯកសារ ខ្លះ ថ្ងៃ ៨ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៥១ ជាថ្ងៃបើក មហាសន្និបាត ទី ២ នៃ «បក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូ ចិន» ប៉ុន្តែ គឺ នៅថ្ងៃនោះដែរ ដែលបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន បានត្រូវរំសាយ ដោយសម្រេច ផ្តល់ស្វ័យភាព ទៅឲ្យបក្សទាំងបី ។ រី ឯ ថ្ងៃដែលបើកមហាសន្និបាត ទី ១ នៃ បក្សប្រជាជនបដិវត្ត កម្ពុជា មានកាលបរិច្ឆេទពីរ ។ ខ្លះ កំណត់ថា ថ្ងៃ ២៨ មិថុនា ខ្លះថា ថ្ងៃ ៣០ កញ្ញា ។ រីឯ ប៉ុល ពត កំណត់យកថ្ងៃ ៣០ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៦០ ប៉ុន្តែ បែរជា កំណត់ថា ជាថ្ងៃកំណើត «បក្សកុម្មុយនិស្ត» ទៅវិញ ។ តាមការពិត ថ្ងៃ ៣០ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៦០ ជាថ្ងៃ មហាសន្និបាត នៃ «បក្ស ប្រជាជនបដិវត្តកម្ពុជា» លើកទី ២ គឺ ថ្ងៃដែល សាឡុត សរ ហៅ ប៉ុល ពត ចូលជា សមាជិកមជ្ឈិមបក្ស ប៉ុណ្ណោះ ។ រីឯ «បក្សកុម្មុយនិស្ត» ដែល ប៉ុល ពត បានលើកឡើងតាម វិទ្យុកម្ពុជា

ប្រជាធិបតេយ្យ នៅថ្ងៃ ២៧ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៧៧ នៅ ឱកាសការប្រារព្ធបុណ្យ ខួបកំណើតបក្សកុម្មុយនិស្ត តាមការពិត ទើបនឹង ត្រូវ បង្កើត នៅខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៦៦ ប៉ុណ្ណោះទេ ។

បក្សប្រជាជន បដិវត្ត កម្ពុជា បែក ជា ៣ ក្រុម

ក្រោយកិច្ចព្រមព្រៀង ទីក្រុងហ្សឺណែវ ឆ្នាំ ១៩៥៤ បក្សប្រជាជន បដិវត្ត កម្ពុជា បែកខ្ញែកជាបីក្រុម ។ ក្រុមមួយដឹកនាំដោយ សឺង ង៉ុក មិញ, កែវ មុនី, ម៉ី ផូ, រត្ន សាមឿន ហើយ ដែលមាន យុទ្ធជនប្រមាណ ២ ពាន់ ៥០០ នាក់ បានវិលត្រឡប់ ទៅ វៀតណាមវិញ ក្រោមការត្រួតពិនិត្យ របស់គណកម្មាធិការត្រួតពិនិត្យអន្តរជាតិ ។ លោក ប៉ែន សុវណ្ណ ដែលកាលនោះ មានអាយុ ប្រហែល ១៨ [1] ឆ្នាំ ក៏ស្ថិតនៅក្នុងក្រុម នោះ ដែរ ។ ក្រុមមួយទៀតដឹកនាំដោយ នង សួន, កែវ មាស, ប៉ែន យុទ្ធ បានបង្កើតគណ បក្សនយោបាយ ស្របច្បាប់មួយ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ យោងទៅ តាមឯកសារមួយ ចំនួន / នៅពេលនោះ កែវ មាស ជាលេខា ទទួលបន្ទុក ទីក្រុងភ្នំពេញ។ គោលដៅ នៃ ក្រុមទី ២ នេះ គឺ ចូលប្រកួតក្នុង ការបោះឆ្នោតសភា ឆ្នាំ ១៩៥៥។ ក្រុមទី ៣ គឺ ជា ក្រុមដែលដឹកនាំ ដោយ ទូ សាមុត, សៀវ ហេង, នួន ជា, សោ ភឹម និង ណៃ សារ៉ន ។ ក្រុមចុងក្រោយនេះ មាន ការប៉ុនប្រសប់ ខ្ពស់ ក្នុងការធ្វើសកម្មភាពលួចលាក់ ។ ពួកគេ បានចាត់តាំង គណកម្មាធិការ បណ្តោះអាសន្ន មួយនៅទីក្រុង ភ្នំពេញ ដឹកនាំដោយ ទូ សាមុត ព្រមទាំង គណកម្មាធិការ ជនបទ ចំនួន ១៧ ដើម្បីធ្វើ សកម្មភាព នយោបាយ នៅតាមខេត្ត។ គណ កម្មាធិការតំបន់នេះ ស្ថិតនៅក្រោមការទទួលខុសត្រូវ របស់ សៀវ ហេង។ ប៉ុន្តែ ឯកសារខ្វះអះអាងថា គឺ ទូ សាមុតទេ ដែល ទទួលខុសត្រូវខាង ជនបទ។ តាមការពិត ទូ សាមុត ជាមេកើយ ផ្ទាល់ របស់ សាឡុត សរ ហើយ អ្នកទាំងពីរនេះ ក្តាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ ជាមួយគ្នា។ ដូច្នេះឃើញថា ក្រោយកិច្ចព្រមព្រៀង ទីក្រុងហ្សឺណែវ បក្សប្រជាជន បដិវត្តកម្ពុជា នៅតែមានវត្តមាន នៅក្នុងប្រទេសបន្តមកទៀត។ ដោយនៅ ពេលនោះ ប្រទេសកម្ពុជា បានទទួលឯករាជ្យ បរិបូណ៌ទៅហើយនោះ សកម្មភាព របស់ ពួកគេ គឺ គ្មានអ្វីទៀត ក្រៅពី ប្រែក្លាយ ប្រទេសកម្ពុជា ឲ្យទៅជាប្រទេសកុម្មុយនិស្ត ដូចប្រទេស នានា ឯទៀត នៅឥណ្ឌូចិនឡើយ។ នេះជា ចលនា មួយដ៏ធំ របស់ ចលនា កុម្មុយនិស្ត អន្តរជាតិ ដែលតាមរយៈ ហូ ជីមិញ បានបង្កើតបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន តាំងពី ឆ្នាំ ១៩៣០ មក។ ហូ ជី មិញ ដែលនៅពេលនោះ មានឈ្មោះមួយទៀត នៅ ពេលទាមទារឯករាជ្យ ថា ង្វៀង អាយ គក់ បានត្រូវ បដិវត្តន៍ អន្តរជាតិ ចាត់តាំងឲ្យ ដឹកនាំ បដិវត្តន៍ នៅឥណ្ឌូចិន ។ នៅក្នុងគោលដៅនេះ ហូ ជីមិញ មានភារកិច្ចវាយរំលំ របបមូលធននិយម នៅ ប្រទេស វៀតណាមខាងត្បូង និង នៅកម្ពុជា ឲ្យទាល់តែបាន ពោល គឺ ប្រទេស ដែលមាន សហរដ្ឋ អាមេរិក ជាបង្អែក ឬ ដែល សហរដ្ឋ អាមេរិកអាចដាក់ មូលដ្ឋានកងទ័ព ដែលជាឧបសគ្គ នៃ ការវាតទី របស់ពួកគេ ។ គេអាច និយាយបានថា ទោះជាមានទំនាស់ផ្ទៃក្នុង យ៉ាងណាក្តី បដិវត្តន៍ទាំងបី នៅឥណ្ឌូចិន ត្រូវ តែសម្រេចនូវគោលដៅនេះ របស់ បដិវត្តន៍ កុម្មុយនិស្ត សកលលោក ។ គឺ ជាសង្គ្រាម មួយដ៏ស្មុគស្មាញ រវាង លោកសេរី និង លោកកុម្មុយនិស្ត នៅទីលានប្រយុទ្ធឥណ្ឌូចិន។ នៅក្នុងន័យនេះ ក្រុម របស់ នង សួន ក៏ដូចជាក្រុមរបស់ ទូ សាមុត, សៀវ ហេង មាន បង្អែកមួយ ដ៏ រឹងមាំ អាចស៊ីសងបាន ជាមួយ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ។

នៅ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៥៣ គឺ ជិតមួយឆ្នាំ មុនកិច្ចព្រមព្រៀង ទីក្រុងហ្សឺណែវ សាឡុត សរ តាមរយៈអ្នកដឹកនាំ បដិវត្តន៍ វៀតណាម ម្នាក់ឈ្មោះ ផាំ វ៉ាន់បា បានចូល មកក្នុង ប្រទេសកម្ពុជា ។ សាឡុត សរ បានធ្វើដំណើរ ជាមួយខ្មែរ ម្នាក់ឈ្មោះ យន់ សឿនធ្លោះ ទៅទីបញ្ជាការ រណសិរ្សឥស្សរៈ នៃ ប្រទេសទាំងបី ដែលតាំងទី នៅក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ដើម្បីហាត់ហ្វឹកហ្វឺន ធ្វើសង្គ្រាម ព្រៃ។ សាឡុត សរ ស្ថិតនៅទីនោះ អស់ រយៈពេល ១ ឆ្នាំ ។ នៅថ្ងៃ ៣ ឧសភា ឆ្នាំ ១៩៥៤ សឺង ង៉ុក មិញ ដោយមាន ការគាំទ្រ ពី វៀតមិញ បានទាមទារ ចូលរួមក្នុងសន្និសិទទីក្រុងហ្សឺណែវ ដោយសំអាងថា ឥស្សរៈខ្មែរដែលមានទ័ពប្រមាណ ៣ ពាន់ ៥ រយនាក់ បានគ្រប់គ្រង ១ ភាគ ៣ នៃ ទឹកដី កម្ពុជា រួចស្រេចទៅហើយ។ ប៉ុន្តែ ខាងប្រទេសចិន ឯនោះវិញ ដែលខ្លាចអាមេរិក

---

[1] ប៉ែន សុវណ្ណ កើតនៅ ថ្ងៃ ១៥ មេសា ឆ្នាំ ១៩៣៦ នៅ ច័ន្ទ ទាប ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ ។ ចូលជាសមាជិក ចលនា ឥស្សរៈនៅឆ្នាំ ១៩៥១ (បក្សកុម្មុយនិស្ត ឥណ្ឌូ ចិន បន្ទាប់មក បក្សប្រជាជនបដិវត្ត កម្ពុជា)។ លោក ប៉ែន សុវណ្ណ មានតួនាទី ជ លេខាបក្ស ប្រជាជន បដិវត្ត កម្ពុជា នៅឆ្នាំ ១៩៧៩ និង ជានាយករដ្ឋមន្ត្រី របប កម្ពុជា ប្រជាមានិតនៅឆ្នាំ ១៩៨១ ។ នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ ដដែល លោក បានត្រូវគេដកហូតចេញ ពី អំណាច ហើយយកទៅ ឃុំឃាំង នៅ ប្រទេសវៀតណាម ។

ដាក់មូលដ្ឋានទ័ព នៅកម្ពុជា គេពុំគាំទ្រ សេចក្ដីស្នើនេះទេ គឺ សុខចិត្តរក្សាទុកព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ ជាអ្នកតំណាង តែមួយគត់ នៃ ប្រទេសកម្ពុជា នៅក្នុងអង្គសន្និសីទ ទីក្រុងហ្សឺណែវ។ ក្រោយកិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងហ្សឺណែវ ដែលតម្រូវ ឲ្យចលនា ឥស្សរៈទាំងអស់ នៅកម្ពុជា ចូលទៅរួបរួម ជាមួយរដ្ឋាភិបាល របស់ ព្រះមហាក្សត្រ នរោត្តម សីហនុ ក្រុម របស់ ទូ សាមុត នៅតែបន្ត សកម្មភាព លួចលាក់ របស់គេ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា បន្តមកទៀត ។ តាំងពីពេលនោះមក ពួកគេធ្វើការ តស៊ូ ដើម្បី វាយរំលំ ព្រះមហាក្សត្រ ខ្មែរតែម្ដង ព្រោះគេចាត់ទុកថា ព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ ជាបង្អែក របស់ពួកប្រឆាំង នឹងកុម្មុយនិស្ត ។ ប៉ុល ពត ធ្វើសហការ យ៉ាងជិតស្និទ្ធ ជាមួយ នួន ជា ដែលមានឈ្មោះដើម ថា ឡៅ ប៊ុន គន ។ នៅពេលនោះ សៀវ ហេង បានទៅពួននៅ ទីក្រុងហាណូយ ប៉ុន្តែ សាឡុត សរ និង ឡៅ ប៊ុន គន គឺ នួន ជា ធ្វើសកម្មភាព របស់ គេ នៅក្នុងប្រទេស បន្តមកទៀត ។ សកម្មភាព ចលនា កុម្មុយ និស្តខ្មែរ នៅពេលនោះ មានមុខពីរ គឺគណ បក្សប្រជាជន ដែលធ្វើសកម្មភាពស្របច្បាប់ ចាប់តាំងពីការបោះ ឆ្នោតសកា ឆ្នាំ ១៩៥៥ និង ក្រុមបក្សប្រជាជន បដិវត្ត កម្ពុជា ដែលធ្វើសកម្មភាពដោយសម្ងាត់ ។

ចលនា ម៉ាក្សនិយម ឆ្នាំ ១៩៥០ នៅ ប្រទេស បារាំង

ចលនាខ្មែរកុម្មុយនិស្ត ដែលបានកកើតឡើង នៅក្នុង ប្រទេសកម្ពុជា ក្រោយ កិច្ចព្រមព្រៀង ទីក្រុងហ្សឺណែវ ឆ្នាំ ១៩៥៤ មានទំនាក់ទំនង ជិតស្និទ្ធ រវាង បញ្ញវន្ត ខ្មែរមួយក្រុមមានជាអាទិ៍ សាឡុត សរ, នួន ជា និង អ្នកតស៊ូប្រឆាំង នឹងបារាំង មួយ ចំនួនដូចជា ទូ សាមុត, សៀវ ហេង ជាដើម ដែលមានខ្សែរយ: ជាមួយអង្គការ វៀតមិញ។ ប៉ុន្តែ សាឡុត សរដែលជា អតីត សមាជិកម្នាក់ នៃ សមាគមនិស្សិតខ្មែរនៅ ស្រុកបារាំងនាឆ្នាំ ១៩៥០ នឹង ដើរតួនាទីមួយដ៏សំខាន់នៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៦២-១៩៧៩ ។ នៅពេលដែល សាឡុត សរ ស្នាក់អាស្រ័យនៅប្រទេសបារាំង នៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៤៩ -១៩៥៣ តួអង្គប្រវត្តិសាស្ត្រ ដ៏ពោរពេញ ទៅដោយ អាថ៌កំបាំងនេះ មានទំនាក់ទំនង ជាមួយបញ្ញវន្តខ្មែរមួយក្រុម ដែលមាន និន្នាការបម្រើននិយម និង កុម្មុយនិស្តតែម្ដង ក៏ អាចថាបាន។ នៅឆ្នាំ ១៩៤៩ សាឡុត សរ ធ្វើដំណើរទៅប្រទេសបារាំង តាមកប៉ាល់ មួយឈ្មោះ «ហ្សាម៉ាអ៊ីក» («La Jamaïque») *ជាមួយនិស្សិតខ្មែរចំនួន ២១ នាក់។ នេះ បើយោងទៅតាម សៀវភៅមួយ របស់ លោក ដេវីដ ចេនដ្លែរ មានចំណងជើងថា « ប៉ុល ពត បង ទី ១ »* [២] *។ ឯកសារនេះ បានបញ្ជាក់ថា : នៅពេលធ្វើដំណើរជិត មួយខែ សាឡុត សរ បានពង្រឹង មិត្តភាពជាមួយខ្មែរ ៤ រូប គឺ ចៅ សេង* [៣] *មុី ម៉ាន់, មុី ផាត និង អ៊ុិប វ៉ែន ។ ពេលនៅស្រុកបារាំង ក្រៅពីគ្រូឧបជ្ឈារធំៗ ដូចជា លោក កេង វ៉ាន់សាក់ (ទស្សនវិទូ) និង លោក ជួន មុម្ម (បណ្ឌិតគណិតវិទ្យា សាលា ពហុ បច្ចេកទេស) សាឡុត សរ បានជួប នារីបញ្ញវន្តខ្មែរម្នាក់ឈ្មោះ ខៀវ ប៉ុណ្ណារី* [៤] *នៅឆ្នាំ ១៩៥១ ។ ខៀវ ប៉ុណ្ណារី បានមកប្រទេសបារាំង ជាមួយប្អូនស្រីម្នាក់ ឈ្មោះ ខៀវ ធីរីទ្ធ ដែលនៅឆ្នាំ ១៩៥១ នោះ បានរៀបការជាមួយ អៀង សារី។ យោងទៅតាម ការ ស្រាវជ្រាវ របស់ ប្រវត្តិវិទូ ដេវីដ ចេនដ្លែរ ដដែល គឺ នៅស្រុកបារាំង នាឆ្នាំ ១៩៥១ នោះហើយ ដែល អៀង សារី និង រត្ន សាមឿន បានបង្កើតក្រុមនយោបាយមួយ ប៉ុន្តែ ខៀវ ប៉ុណ្ណារី បានត្រឡប់មក ស្រុកខ្មែរវិញ នៅឆ្នាំ ១៩៥១ ដដែលនោះ ហើយ ប្រកប មុខរបរជា សាស្ត្រាចារ្យអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ នៅអនុវិទ្យាល័យតាកែវ។ ក្រុមនយោបាយនេះ តែងតែបើកអង្គប្រជុំជារឿយៗ ប៉ុន្តែមិនស្ថិតនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌ នៃ បក្សកុម្មុយនិស្តបារាំង* (P.C.F.) *ទេ ។ អ្នក ដែលបានចូលរួមប្រជុំ បើយោងទៅតាមលោក ដេវិដ ចេនដ្លែរ ដដែល មានជាអាទិ៍ ៖ សៀន អាន, យុន សឿន, មុី ម៉ាន់, ជី គឹម*

---

[២] David P. Chandler : *Pol Pot, Frère Numéro Un* , Paris, Plon,1993.

[៣] *ពេលត្រឡប់មក ពីស្រុក បារាំងវិញ ចៅ សេង បានក្លាយ ជា រដ្ឋមន្ត្រី ដ៏ មាន ឥទ្ធិពល ម្នាក់ របស់ សម្ដេច នរោត្តម សីហនុ រវាង ឆ្នាំ ១៩៦២ -១៩៦៩ ។*

[៤] *សាឡុត សរ* (*ប៉ុល ពត*) *រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ជាមួយ ខៀវ ប៉ុណ្ណារី នៅ ស្រុកខ្មែរ នៅ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៥៦។*

អាន ។ លោក ដេវិដ ចេនឌ្លើរ បានបញ្ជាក់ទៀតថា លោក កេង វ៉ាន់ សាក់ និង លោក ជួន មុម្ម ក៏ បានចូលរួមប្រជុំដែរ ប៉ុន្តែគឺ ដើម្បីរក្សាទំនាក់ទំនង ជាមួយ យុវជនកុម្មុយនិស្តខ្មែរ តែ ប៉ុណ្ណោះ។ តាមការពិតទៅ លោក កេង វ៉ាន់សាក់ និង លោក ជួន មុម្ម គ្រាន់តែ ជា អ្នកជាតិនិយមដែលមាន និន្នាការប្រជាធិបតេយ្យ ចំរើននិយម ឬ ឆ្វេងនិយម ប៉ុណ្ណោះ។ លោក កេង វ៉ាន់សាក់ ជាអ្នកប្រឆាំង នឹងរបបរាជានិយម យ៉ាងស្រួចស្រាវ ជាពិសេស ប្រឆាំង នឹងសម្តេច នរោត្តម សីហនុ។

នៅក្នុងសម័យតស៊ូ ឆ្នាំ ១៩៥៣-១៩៦០ គឺពេលដែល សាឡុត សរ ត្រឡប់ មកពីប្រទេសបារាំងវិញ ចលនា កុម្មុយនិស្តខ្មែរ បានកំណត់យក យុទ្ធសាស្ត្រមួយយ៉ាងសាមញ្ញ ប៉ុន្តែ ក៏ប្រកបទៅដោយគ្រោះថ្នាក់ដែរ គឺអូសទាញបញ្ញវន្ត និងវរជនសំខាន់ៗ ឲ្យ ចូលទៅក្នុង ចលនា របស់ ពួកគេ។ អ្នកដែលបានស្គាល់ សាឡុត សរ ពុំដែលនឹក ស្មានឃើញទាល់តែសោះថា បុរសនេះ នឹងក្លាយ ទៅជាមនុស្សម្នាក់ទៀត ដែលមាន គំនិតបដិវត្ត ដាច់ខាតបែបនេះ ព្រោះសាឡុត សរ ដែលក្រោយមក មានឈ្មោះថា ប៉ុល ពត ជា មនុស្សម្នាក់ មានចរិយាមារយាទ ស្លូតបូត ហើយ ឆោតល្ងង់ទៀតផង ។ អ្នកដែលធ្លាប់បានធ្វើជាសិស្ស របស់ សាឡុត សរ នៅ សាលា «ចំរើនវិជ្ជា» តែងនិយាយថា ប៉ុល ពត ចេះប្រើពាក្យទន់ភ្លន់ ហើយមិនដែលតាំងខ្លួនថាជា អ្នកចេះដឹងអ្វីឡើយ។ ខ្លះទៀត និយាយថា សាឡុត សរ មាន ចរិត សុភាពរាបសា ដូចសំពត់នៅក្នុងផ្នត់ មិន គួរអ្វីក្លាយទៅជា មនុស្សឃោរឃៅដូច្នេះសោះ នៅពេលឡើងមកកាន់អំណាច ។ ម្យ៉ាង ទៀត វាមិនគួរឲ្យជឿសោះថា សាឡុត សរ ដែលជាមនុស្ស ពុំសូវពូកែ ពុំសូវឆ្លាត ក្នុងជីវិត អាចក្លាយខ្លួនទៅជា មេដឹកនាំ បដិវត្តន៍ម្នាក់ ដ៏ មានកលល្បិចខ្ពស់ និង ដ៏ សាហាវអស្ចារ្យបែបនេះ។ សំនួរនេះ នៅមានរហូត មក ទល់សព្វថ្ងៃនេះ។ អ្វីដែលគេ អាចសាកល្បងយល់បាន គឺប្រហែលជា មកពី ប៉ុល ពត ស្អប់ខ្ពើម ពពួក «មនុស្សឆ្លាត» នេះតែម្តង ។ បើពុំនោះសោតទេ គឺ ស្ថានការណ៍តែម្តង ដែលតម្រូវឲ្យ ប៉ុល ពត ប្រកាន់អាកប្បកិរិយាបែបនេះ ព្រោះមនុស្ស ដែលគ្មានភាពរឹងប៉ឹង គ្រាន់តែជា ឧបករណ៍ របស់ស្ថានការណ៍នីមួយៗតែប៉ុណ្ណោះ។ យ៉ាងណាមិញ នៅក្នុងករណី នៃបដិវត្តន៍កុម្មុយ និស្តខ្មែរនេះ ក្រឡា របស់វា មានលក្ខណៈស្មុគស្មាញ ពន់ពេកក្រៃ ជាពិសេស ការ ប្រទាញប្រទង់គ្នា ការក្បត់គ្នាយ៉ាងសម្បើម នៅក្នុងចលនា កុម្មុយ និស្តទាំងមូល ។ នៅ ចន្លោះឆ្នាំ ១៩៥៣-១៩៦០ នោះ ចលនា កុម្មុយនិស្តខ្មែរ ក៏ដូចជា ចលនាកុម្មុយនិស្ត នានាឯទៀតដែរ បាន កំណត់យកយុទ្ធសាស្ត្រ ប្រមូលសម្ព័ន្ធមិត្តឲ្យបានច្រើនបំផុត ដើម្បី ឯកោអ្នកដែលមានឥទ្ធិពលខ្លាំងៗ ហើយ ដែលអាចប្រឆាំង នឹង ចលនា របស់ ពួកគេ ។ នៅពេលនោះ ចលនាកុម្មុយនិស្តខ្មែរ ចាត់ទុកសហរដ្ឋ អាមេរិក ថាជាសត្រូវទី ១ ហើយដោយសម្តេច នរោត្តម សីហនុ មិនត្រូវ នឹងសហរដ្ឋ អាមេរិក ពួកគេ ក៏ចាត់ទុក ព្រះអង្គថា ជាមិត្ត ឬជាសម្ព័ន្ធមិត្ត របស់ ពួកគេដែរ នៅពេល ក្រោយមកទៀត។ ជនកុម្មុយនិស្តខ្មែរខ្លះ ដូចជា ខៀវ សំផន, ហ៊ូ យន់, ហ៊ូ នឹម, ចៅ សេង ជាដើម បាន សំដែងការគាំទ្រ របស់គេ ដោយចំហ ចំពោះ នយោបាយ របស់ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ។ បញ្ញវន្តឆ្វេងនិយម មួយចំនួន ថែមទាំង បានទទួលមុខតំណែង សំខាន់ៗ នៅ ក្នុងរដ្ឋាភិបាល សម្តេច សីហនុ ទៀតផង ។

ខ្ញុំ នឹងលើកឡើង អំពី ការវិវត្តន៍ នៃ ចលនាខ្មែរក្រហមនេះ បន្តទៅទៀត នៅ ពេលការអនុវត្តន៍ កិច្ចព្រមព្រៀង ទីក្រុងប៉ារីស៍ ឆ្នាំ១៩៩១។

ចលនា កុម្មុយនិស្ត ខ្មែរ
ពី ឆ្នាំ ១៩៥៧ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៦៩

Le Mouvement communiste khmer
entre 1957 et 1969

នៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៥៤-១៩៦០ អ្នកដឹកនាំ ចលនា កុម្មុយនិស្តខ្មែរ ខិតខំប្រមែ ប្រមូល សមាជិក របស់គេ នៅតាម ស្រែ ចម្ការ និងក្នុងទីក្រុង ប៉ុន្តែ កិច្ចការនេះ ពុំបាន ហុចឲ្យនូវលទ្ធផលល្អ ប៉ុន្មានទេ ព្រោះមួយចំណែក ប្រទេសកម្ពុជា បានទទួលឯករាជ្យ បរិបូណ៌ របស់ ខ្លួនទៅហើយ ។ មួយចំណែកទៀត ព្រះមហាក្សត្រខ្មែរព្រះបាទ នរោត្តម សីហនុ ដែលបានដាក់រាជ្យសម្បត្តិនៅឆ្នាំ ១៩៥៥ ដើម្បីធ្វើការតស៊ូ នយោបាយផ្ទាល់ ព្រះអង្គតែម្តង ក៏មានកិត្យានុភាព ដ៏ត្រដែតផងទៀត។ គឺនៅពេលនោះហើយដែល មេ កុម្មុយនិស្តខ្មែរ សៀវ ហេង មានការអស់សង្ឃឹមយ៉ាងខ្លាំង ហើយចង់ឈប់ ធ្វើការតស៊ូ បន្តទៅទៀត។ ម្យ៉ាងទៀត សៀវ ហេង

ដែលជា អ្នកស្រឡាញ់ជិវិត ចង់រស់នៅ ដោយសប្បាយ ដូចគេឯង យល់ឃើញថា ប្រទេសកម្ពុជា នឹងមាន អនាគតល្អ ជាមួយ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ដូច្នេះ គេមិនចាំបាច់ធ្វើការតស៊ូ អ្វីទៀតទេ ។ ប៉ុន្តែ បញ្ញវន្តខ្មែរ ឆ្វេងនិយមមួយក្រុម ពុំយល់ ដូច្នេះ ឡើយ ។ គេយល់ថា ប្រជាកសិករ រស់នៅដោយ លំបាកលំបិន ក្រោមការគាបសង្កត់ របស់ ពួកឈ្មួញបរទេស ដែលបម្រើតែ ប្រយោជន៍ របស់ពួកមូលធននិយមៗ គឺនៅក្នុងន័យនេះហើយ ដែលគេសុខចិត្តបណ្តោយខ្លួន ដើរតាមចលនា កុម្មុយនិស្ត តែម្តង ។ ពួកសកម្មជន នៃ ចលនានេះ ដែលគេឲ្យឈ្មោះ ថា «អ្នកជឿនលឿននិយម» ខិតខំដើរទាក់ទាញយុវជន បញ្ញវន្ត មាន សិស្ស និស្សិត សាស្ត្រាចារ្យ ជាដើម ឲ្យជ្រើសរើសយក មាគ៌ាកុម្មុយនិស្ត ហើយ ធ្វើការតស៊ូ ប្រឆាំង នឹង សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ផង ហើយ វាយអែប ព្រះអង្គផង នៅចំពោះមុខសត្រូវរួម គឺ បស្ចិមប្រទេស ជាពិសេសសហរដ្ឋ អាមេរិក ។ គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រចម្បង នៅពេលនោះ គឺ បំបេះព្រះអង្គចេញពី អ្នកស្តាំអភិរក្សនិយមដែល កាលនោះ ជាបង្អែក ដ៏សំខាន់ របស់ ព្រះអង្គ។ ហេតុដូច្នេះហើយ បានជា នៅពេលនោះ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ម្តងវេ ទៅខាងឆ្វេង ម្តងវេ ទៅខាងស្តាំៗ រីឯ លទ្ធផល គឺ អ្នកតស៊ូ ទាំងឆ្វេង ទាំងស្តាំ ជា ច្រើនរូប បានត្រូវ នគរបាល ចាប់យកទៅដាក់គុក ឬ សម្លាប់ចោលដោយសម្ងាត់ៗ ប៉ុន្តែ នៅទីបំផុត ដោយអ្នកស្តាំនិយម ជាពិសេស ប្រទេសវៀតណាម ខាងត្បូង និង សហរដ្ឋ អាមេរិក បានរៀបចំធ្វើរដ្ឋប្រហារ ទម្លាក់សម្តេច នរោត្តម សីហនុ អ្នកឆ្វេងនិយម ក៏បាន ទទួលការរាប់អាន ពី សម្តេច នរោត្តម សីហនុ រហូតមកទល់ សព្វថ្ងៃនេះ ដោយឆ្លងកាត់ ភាពរកាំរកូស ជាមួយ របបខ្មែរក្រហម អស់ មួយរយៈពេល ធំផងដែរ។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៥៩ មកកាសែត ឆ្វេងនិយម ទាំងអស់ ដូចជា កាសែត ចេញផ្សាយ ជា ភាសាបារាំង «ឡូបស៊េរវ៉ាទ័រ» (L’observateur) របស់ លោក ខៀវ សំផន កាសែត «ឡាដេប៉េស ឌុយ កាំបូដស៍» (La dépêche du Cambodge) ដែលលោក ចៅ សេង បានផ្តួចផ្តើមយកការដឹកនាំ ពី លោក ស៊ឹម វ៉ា ព្រមទាំង កាសែតចេញផ្សាយ ជាភាសាខ្មែរ ដូចជា កាសែត ឯកភាព របស់ ពីង សយ កាសែត មិត្តភាព កាសែត ប្រជាជន ដឹកនាំ ដោយ លោក ជូ ចិត្ត ជាដើម មិនត្រឹមតែ គាំទ្រ ខ្សែបន្ទាត់ នយោបាយ ប្រឆាំង នឹង សហរដ្ឋ អាមេរិក របស់ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ប៉ុណ្ណោះទេ គឺថែមទាំងគាំទ្រ នយោបាយផ្សេងៗទៀត របស់ព្រះអង្គផងទៀត ។ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ សព្វព្រះរាជហឫទ័យ យ៉ាងខ្លាំង នឹងអ្នកនយោបាយឆ្វេងនិយម ខ្មែរ ទាំងនោះ ជាហេតុ ធ្វើឲ្យព្រះអង្គចាត់ទុកអ្នកទាំងនោះ ថាជា អ្នកស្នេហាជាតិ យ៉ាង សម្បើម អស្ចារ្យទៀតផង ។

នៅពេលដែល ជនកុម្មុយនិស្តខ្មែរ មានទីតាំងយុទ្ធសាស្ត្រ យ៉ាងល្អ ចាប់តាំង ពី ឆ្នាំ ១៩៥៩ នោះមក អ្នកប្រកាន់ស្តាំ ក៏ខិតខំធ្វើការតស៊ូ របស់គេ យ៉ាងសកម្មដែរ ប៉ុន្តែ ជាការឥតប្រយោជន៍ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះសោត អ្នកទាំងនេះ បានត្រូវរដ្ឋអំណាច ធ្វើបាប ហើយយកទៅសម្លាប់ចោលផងទៀតៗ នៅឆ្នាំ ១៩៥៨ លោក សាំង សារ៉ាត ចាងហ្វាង កាសែត ខ្មែរថ្មី បានត្រូវគេ លួចសម្លាប់ នៅ គីរីរម្យ ។ នៅថ្ងៃ ១ មករា ឆ្នាំ ១៩៥៩ បន្ទាប់ពីបានបង្កើត កាសែតមួយ ឈ្មោះ រាស្ត្រាធិបតី លោក សម សារី ត្រូវរត់ចោល ស្រុកៗ នៅឆ្នាំ ១៩៦៦ លោក ឌុក រ៉ាស៊ី ដែលបានបង្កើតកាសែត ជាភាសាបារាំងមួយ ឈ្មោះ ភ្នំពេញ ប្រេស (Phnom Penh Presse) ក៏ បានត្រូវគេ បរិហារកេរ្តិ៍ដែរៗ តាម ការពិតទៅ ទោះបីសម្តេច នរោត្តម សីហនុ មានលំអៀង ទៅខាង ឆ្វេងក៏ដោយ ក៏ព្រះ អង្គទ្រង់យល់ យ៉ាងច្បាស់ផងដែរថា អ្នកទាំងនោះ នៅតែរក្សា គោលដៅមួយ ជាចម្បង ដដែល គឺ ដណ្តើម អំណាច ពីព្រះអង្គ ដូចអ្នកប្រកាន់ស្តាំដែរៗ ហេតុដូច្នេះហើយ បាន ជានៅពេល ដែលឱកាសហុចឲ្យ ព្រះអង្គ មិនញញើត នឹង វាយប្រហារ អ្នកឆ្វេង និយមគ្រាក់ៗ ដូចជា លោក ខៀវ សំផន ទេ។ ម៉្យាងទៀត ខៀវ សំផន នៅពេលនោះ មាន ប្រជាប្រិយភាព គ្រាន់បើដែរ នៅក្នុងចំណោមបញ្ញវន្ត ឆ្វេងនិយមៗ នៅឆ្នាំ ១៩៦០ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ បានជំរុញឲ្យមាន បាតុកម្មមួយ ប្រឆាំង នឹង កាសែតឆ្វេង និយមទាំងអស់ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា គឺទាមទារ ឲ្យបិទកាសែត ទាំងអស់នោះតែម្តង ហើយ ចាប់ អ្នកដឹកនាំ យកទៅ ឃុំឃាំង ផងទៀតៗ ខៀវសំផន អ្នកដឹកនាំកាសែត «ឡូបស៊េរវ៉ាទ័រ» ក៏បានត្រូវ យកទៅ ឃុំឃាំងដែរ (ថ្ងៃ ១៥ សីហា ឆ្នាំ ១៩៦០) បន្ទាប់ ពី បានត្រូវមនុស្សមិនស្គាល់មុខ សម្រាត ខោអាវ នៅកណ្តាលថ្នល់ (ថ្ងៃ ១៣ កក្កដាឆ្នាំ ១៩៦០) ។

ការប្រែក្លាយ ពី បក្សពលករ
ទៅ បក្ស កុម្មុយនិស្ត កម្ពុជា

Du «Parti des Travailleurs » ou
«Parti communiste du Kampuchéa»

នៅឆ្នាំ ១៩៦០ គឺនៅ ថ្ងៃ ២៨-២៩ កញ្ញា «បក្សប្រជាជន បដិវត្តកម្ពុជា» បើក មហាសន្និបាតទី ២ របស់គេ នៅក្នុងទូរទេះភ្លើងមួយក្នុងស្ថានីយរថភ្លើង ទីក្រុងភ្នំពេញ។ ចំពោះ កាលបរិច្ឆេទ នៃ មហាសន្និបាត ទី ១ គឺ បានប្រព្រឹត្តិទៅ នៅថ្ងៃ ២៨ មិថុនាឆ្នាំ ១៩៥១។ គឺ ថ្ងៃ ២៨ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៥១ នេះហើយ ដែល«បក្សប្រជាជនកម្ពុជា» ដែល ឡើងកាន់អំណាច លើកដំបូងបង្អស់ នៅឆ្នាំ ១៩៧៩ បានកំណត់យកជា ថ្ងៃកំណើតបក្ស របស់គេ [៥] ។ ចំពោះ បញ្ហានេះ ឯកសារខ្លះ បែរជា សរសេរយក ថ្ងៃ ១៩ កុម្ភៈឆ្នាំ ១៩៥១ ទៅវិញគឺ ១១ ថ្ងៃក្រោយអង្គសន្និបាតទី ២ នៃបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន (P.C.I.) ដែលនៅពេលនោះ បានប្រែឈ្មោះមកជា «បក្សពលករវៀតណាម» វិញ។ គឺ នៅពេល នោះដែរ ដែលបក្សកុម្មុយនិស្ត នៃប្រទេស នីមួយៗ នៅឥណ្ឌូចិន មាន ស្វ័យភាព របស់ គេរៀងៗខ្លួន ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ចំពោះ ប៉ុល ពត ឬ សាឡុត សរ មហាសន្និបាត ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៦០ នោះ គឺជាថ្ងៃកំណើត បក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរ តែម្តង [៦] ។ គេ អាចសន្និដ្ឋានបានថា នៅឆ្នាំ ១៩៦៦ នោះ ប៉ុល ពត ដែលមាន តួនាទីជាលេខាបក្ស ពលករកម្ពុជា បានចាប់ផ្តើមរៀបចំបណ្តាច់បក្ស របស់ ខ្មែរ ពីបក្ស របស់ វៀតណាម បន្ទាប់ពីមានការប្រទាញប្រទង់គ្នាមួយដ៏ធំរវាងនិន្នាការពីរ គឺមួយ បន្តធ្វើសហប្រតិបត្តិ ការ ជាមួយបក្ស កុម្មុយនិស្ត វៀតណាម ដែលបានប្រែឈ្មោះមកជា «បក្សពលករវៀតណាម» ហើយ និន្នាការមួយទៀត ដែលផ្តាច់ខ្លួនចេញពី «បក្សពលករវៀតណាម»។ នៅ ឆ្នាំ ១៩៦០ នោះ សឺង ង៉ុក មិញ ស្ថិតនៅទីក្រុងហាណូយ ហើយ ទូ សាមុត បានត្រូវ តែងតាំង ជាលេខាបក្ស រីឯ សាឡុត សរ ជាអ្នកជំនួយការ របស់ ទូ សាមុត ។ នៅ ពេលបើក អង្គប្រជុំសម្ងាត់ នៅក្នុងទូរទេះភ្លើង នៅភ្នំពេញ នៅថ្ងៃ ២៨-២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៦០ ដដែល [៧] នោះ ប៉ុល ពត បានត្រូវតែងតាំង ជា សមាជិកមជ្ឈិម បក្សប្រជាជន បដិវត្តកម្ពុជា ដែលនៅពេលអង្គប្រជុំនោះ កំពុងប្រែឈ្មោះ មកជា «បក្ស

---

[៥] នៅថ្ងៃ ២៨ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០២ «បក្ស ប្រជាជន កម្ពុជា» បានប្រារព្ធខួបកំណើត ទី ៥០ របស់គេ ។

[៦] តាមការពិត ប៉ុល ពត បានបង្កើត «បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា » (P.C.K.) នៅ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៦៦ គឺ នៅពេល ដែលគណប្រតិភូជនកុម្មុយនិស្តខ្មែរ ត្រឡប់មកពី ហា ណូយ ប៉េកាំង ព្យុងយ៉ាង មក ការិយាល័យលេខ ១០០ របស់គេ នៅ កំពុងចាមវិញ។ កាលនោះ «បក្សពលករកម្ពុជា» ក្រោមការដឹកនាំផ្ទាល់ របស់ ប៉ុល ពត បានសម្រេច ប្តូរឈ្មោះ «បក្សពលករកម្ពុជា» មកជា «បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា» វិញ ហើយបោះបង់ ការិយាល័យ លេខ ១០០ ដើម្បី ទៅតាំងទី នៅរតនគីរី ។

[៧] នៅថ្ងៃ ៣០ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៧៧ តាមរយៈ វិទ្យុ ភ្នំពេញ គេបានឮ ប៉ុល ពត ប្រកាស ថ្ងៃ ២៧-២៨ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៦០ ជាថ្ងៃកំណើត នៃបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា។ គឺជា ការ ចាក់ផ្សាយសន្ទរកថា ដែល ប៉ុល ពត បានធ្វើ នៅ ឱកាសការប្រារព្ធខួបនៃបក្សកុម្មុយ និស្ត កម្ពុជា នៅថ្ងៃ ២៧ ញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៧៧ នោះ ។

ពល ករកម្ពុជា» វិញ។ ប៉ុន្តែ ប៉ុល ពត បានកំណត់ យកថ្ងៃនោះ ធ្វើជាថ្ងៃ កំណើត បក្សកុម្មុយ និស្តកម្ពុជា តែម្តង ។ គួរកត់សំគាល់បន្ថែមថា កាលនោះ នួន ជា ដែលគេ ហៅថា «បង ទី ២» ជា លេខាបក្សរង រីឯ កែវ មាស និង សោ ភឹម ជា សមាជិកធម្មតា។ នេះ បើយោងទៅ តាមការស្រាវជ្រាវ របស់ប្រវត្តិវិទូ ដេវីឌ ចិនដ្លែរ ដែលបានបញ្ជាក់បន្ថែមថា អ្នកទាំងពីរ ចុងក្រោយនេះ កាលពីមុន ជាសមាជិកបក្សកុម្មុយនិស្ត ឥណ្ឌូចិន (P.C.I.) ។ ប៉ុន្តែ ដេវីដ ចិនដ្លែរ ក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា សមាជិកគណមជ្ឈិមបក្ស នៅពេលនោះ មានជា អាទិ៍ ៖ ស៊ឹង ង៉ុក មិញ, ទូ សាមុត, សាឡុត សរ, នួន ជា ហើយមានតែ អៀង សារី ម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ដែលជាសមាជិកមជ្ឈិមបក្ស ដែលមិនដែលធ្លាប់ធ្វើជា សមាជិក «បក្ស កុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន»។ ត្រង់ចំណុចនេះ ដេវីដ ចិនដ្លែរ សរសេរបន្តមកទៀតថា៖ «កាល នោះ សាឡុត សរ, អៀង សារី និង នួន ជា /ម្នាក់ៗ ពុំមាន អាយុលើស ពី ៣០ ឆ្នាំទេ ។ ពួកគេ មានសន្ទុះផ្លូវចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ដោយបានទទួលការខុសត្រូវ កម្រិតខ្ពស់ បែបនេះ »។

យោងទៅតាមឯកសារស្រាវជ្រាវ របស់ ដេវីដ ចិនដ្លែរ ដដែល គឺសៀវ ភៅ ដែលមានចំណងជើង ថា «ប៉ុល ពត បង ទី ១ » (*Pol Pot Frère Numéro Un*) ការតែងតាំង ស៊ឹង ង៉ុក មិញ ជាសមាជិកមជ្ឈិមបក្សនៅឆ្នាំ ១៩៦០ នោះ គឺ គ្រាន់តែជានិមិត្តរូបប៉ុណ្ណោះ គឺមានន័យថា ទីក្រុងហាណូយពុំអាចត្រួតពិនិត្យសកម្ម ភាព នៃបក្ស ថ្មីនេះបាន ដូចពីពេលមុនទេ ។ ឯកសារដដែលនេះ បញ្ជាក់ទៀតថា ទូ សាមុត បាត់ខ្លួន នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៦២។ សមាជិកឯទៀតៗ នៃ បក្សប្រជាជន បដិវត្តកម្ពុជា នាំគ្នាចាត់ទុកជាទូទៅថា ទូ សាមុត បានត្រូវនគរបាល របស់ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ សម្លាប់ចោល។ ប៉ុន្តែត្រង់នេះ ចិនដ្លែរចោទសួរបន្តមកទៀតថា បើដូច្នេះមែន ហេតុដូចម្តេច បាន ជាសមាជិកមជ្ឈិមបក្សឯទៀតៗ ពុំបានត្រូវនគរបាល របស់ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ចាប់ផងទៅ? ដេវីដ ចិនដ្លែរ កត់សំគាល់បន្ថែមថា «រឿងទាំងនេះគ្មាន អ្វីច្បាស់លាស់ទេ ទោះបីតាំងពីឆ្នាំ ១៩៧៩ មក ខាងវៀតណាមឯណោះ គេបានអះអាងថា ទូ សាមុត បាន ត្រូវគេសម្លាប់ ដោយមាន ការចូលដៃជើង ពី ប៉ុល ពត ក្តី ។ ចំពោះការសន្និដ្ឋាននេះ ប្រវត្តិវិទូ បេន គែរណាន់ (Ben Kiernan) ក៏យល់ស្របថា ដូច្នេះដែរ នេះបើយោង ទៅតាម លោក ដេវីដ ចិនដ្លែរ ដដែល។ ចិនដ្លែរ ធ្វើការសន្និដ្ឋានថា ប៉ុល ពត អាចធ្វើ ដូច្នេះបាន ទាល់តែពេលនោះ ប៉ុល ពត មាន អំណាចធំ ណាស់ ហើយបើ ប៉ុល ពត សម្លាប់ ទូ សាមុត ចោល ព្រោះតែ ទូ សាមុត មានយុទ្ធសាស្ត្រ លំអៀង ទៅខាងវៀត ណាម ក៏មិនត្រូវទៀត ព្រោះថាទាល់តែឆ្នាំ ១៩៦៧ ទើប ប៉ុល ពត បាន បោះបង់ វៀត ណាមចោល ទាំងស្រុង ។ ទោះជាយ៉ាងនេះ ក៏ដោយ ក៏ នៅក្នុង រយៈពេល ឆ្នាំ ១៩៦៧ ទៅឆ្នាំ ១៩៧០ សាឡុត សរ ហៅ ប៉ុល ពត នៅតែបោះបង់វៀតណាម ចោល មិនទាន់ បានដែរ ព្រោះ បដិវត្តន៍កុម្មុយនិស្ត ទាំងចិន ទាំងវៀតណាម ត្រូវរួមកម្លាំងគ្នាសិន ដើម្បីវាយជំហរ របស់អាមេរិក នៅឥណ្ឌូចិន។ ប៉ុន្តែ អ្វីដែលគេពុំអាចប្រកែកបាន គឺថា បន្ទាប់ពី ទូ សាមុត បាត់ខ្លួនទៅ ប៉ុល ពត បានត្រូវតែងតាំងជាលេខាបក្សស្តីទី ជំនួស ទូ សាមុត តែម្តង រីឯ នួន ជា ស្ថិតនៅ ជា លេខាបក្សរង ដដែល ។

ការវាយរំលំ វប្បធម៌ ខ្មែរដោយ របប ខ្មែរក្រហម

L'obolition des valeurs culturelles khmères par le régime des Khmers rouges

នៅបណ្តាឆ្នាំ ១៩៦០-១៩៦២ ប៉ុល ពត មានឋានៈ ជាមនុស្សខ្លាំង ទី ៣ នៅ ក្នុង «បក្សពលករកម្ពុជា» [៨]។ នៅពេលនោះ សាឡុត សរ បង្កប់ខ្លួននៅភ្នំពេញ ដោយធ្វើ ជា សាស្ត្រាចារ្យភាសាបារាំង នៅ វិទ្យាល័យឯកជន «ចំរើនវិជ្ជា»។ នៅពេលនោះ និង

---

[៨] នៅឆ្នាំ ១៩៦០ នៅក្នុង ឱកាសមហាសន្និបាត ទី ២ នៃ បក្សប្រជាជន បដិវត្ត កម្ពុជា នាថ្ងៃ ២៨-៣០ កញ្ញា នៅក្នុងទូរទេះភ្លើងមួយ នៃស្ថានីយរថភ្លើង ទីក្រុងភ្នំពេញ សាឡុត សរ ជា អ្នកដឹកនាំ ជួរទី ៣ គឺក្រោយ ទូ សាមុត និង នួន ជា។ ប៉ុន្តែ ក្រោយពេលដែល ទូ សាមុត បាត់ខ្លួន ដោយអាថ៌កំបាំង នៅថ្ងៃ ២០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៦២ សាឡុត សរ (ប៉ុល ពត) បានត្រូវតែងតាំងជា លេខាបក្សជំនួស ទូ សាមុត ដោយគ្មាន ការបោះឆ្នោត នៅថ្ងៃ ២០-២១ កុម្ភៈឆ្នាំ ១៩៦៣ នៅឱកាសមហាន្និបាត «បក្សពលករកម្ពុជា» ។ នៅពេលនោះ សមាជិកការិយាល័យ នយោបាយ មានជាអាទិ៍ ៖ នួន ជា, អៀង សារី, សោ ភឹម, វន វេត ។

ក្រោយពេលដែល មាន តួនាទី ជា លេខាបក្សទៅហើយនោះ សាឡុត ស បានបើក សិក្ខាសាលាជាហូរហែ ដើម្បីវាយប្រហារ អំពើអយុត្តិធម៌ អំពើពុករលួយ នៅក្នុងសង្គម ខ្មែរ។ សាឡុត ស ថ្កោលទោស របបសង្គមរាស្រ្តនិយម របស់សម្តេចនរោត្តម សីហនុ ដោយឥតសំចៃ។ នេះជាការងាយស្រួលបំផុត ចំពោះ សាឡុត ស ព្រោះ នាម៉ឺនខ្មែរ អនុវត្ត ច្បាប់ទម្លាប់ ប្រទេស មិនមែន ត្រឹមតែ ដើម្បីការពារ សណ្តាប់ធ្នាប់ សង្គម ឬ ពង្រឹងជំហរ រដ្ឋអំណាច ប៉ុណ្ណោះទេ តែគឺ ដើម្បី បំពេញ ផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន និង ក្រុមគ្រួសារ បក្សពួក របស់ គេជាពិសេសផងដែរ ។ នៅសម័យនោះ ក៏ ដូចជានៅ សម័យ ក្រោយៗ មកទៀតដែរ មេគ្រួសារខ្មែរ ម្នាក់ៗ មានភារកិច្ច ចិញ្ចឹម មិនត្រឹមតែ គ្រួសារ របស់ ខ្លួនប៉ុណ្ណោះទេ គឺ ត្រូវចិញ្ចឹមបងប្អូនសាច់ញាតិ ដែលមក ពីស្រុកស្រែ រក ការធ្វើនៅទីក្រុងទៀតផង បន្ទាប់ពីបានលក់ដីស្រែ សងបំណុលគេ។ បើ មេគ្រួសារណា មានឋានៈមុខមាត់ជានាម៉ឺន គេត្រូវទទួលរ៉ាប់រង ឧបត្ថម្ភឬចិញ្ចឹម អ្នកទាំងនោះទៀតផង។ គឺ សភាពការណ៍ សង្គមបែបនេះហើយ ដែលជា កត្តាជំរុញអ្នកទាំងនោះ ឲ្យធ្លាក់ដោយ ងាយ ទៅក្នុងអំពើពុករលួយ។ ពួកនាម៉ឺន ទាំងនេះបានបង្កើត បណ្តាញ បក្សពួក យ៉ាង ស្មុគស្មាញ ជាហេតុ ធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ដល់គុណភាព សមត្ថភាពការងារ និង គុណូបការផ្សេងៗ ដែលជាគុណធម៌ និងជា សរសរទ្រូង នៃ សង្គមខ្មែរ ។ មួយចំណែក ត្រូវសម្របទៅ តាមច្បាប់បារាំង ដែលផ្អែកទៅលើសទ្ធិ របស់ បុគ្គល និង ការអប់រំមួយ ដ៏ តឹងតែង ហើយមួយចំណែកទៀត ត្រូវរក្សាការរាប់អាន ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយឲ្យបានល្អ ពោលគឺ របៀបរបបរបស់ខ្មែរ។ សំរេចសំរួចទៅ មេគ្រួសារនីមួយៗ គ្មានជំរើសអ្វីទៀត ក្រៅពី បម្រើ ក្រុមគ្រួសារ របស់ ខ្លួន ជាមុន សិនទេ ពោល គឺ ចៀសវាង កុំឲ្យគេនិន្ទា ថ្កោលទោសថា ជាមនុស្សឥតបានការក្នុងគ្រួសារ ជា មនុស្សឥតចេះគិតបងប្អូន។ គួរឲ្យ អកុសលជាងនេះទៅទៀត គឺ ផលវិបាក មិនល្អ ដែលច្រើនតែនាំទៅរកការរំលោភ សីលធម៌ និង ច្បាប់ជាធរមាន ពី សំណាក់បងប្អូនដែលគេចពុំផុតពីអន្ទាក់ នៃ ជីវិតក្នុង ទីក្រុង ។ បងប្អូនញាតិសណ្តានទាំងនោះ កាលបើមានបង្អែកហើយ តែងតែប្រើបង្អែកនោះ ដោយ ឥតអាសូរ គឺយកឈ្មោះ មន្ត្រីទាំង នោះទៅប្រើក្នុងផ្លូវខុសដោយឥតកោតក្រែង។ ខុសប្លែកពី សីលធម៌ បស្ចិមប្រទេស ដែលចាត់ទុកថា ការផ្អែកវាសនា ទៅលើគ្រួសារ ជា គុណវិបត្តិមួយដ៏ធំ សង្គមខ្មែរផ្តល់តម្លៃជាពិសេស ទៅលើអ្នកដែល ចេះរាប់អានបងប្អូន ទោះបីបងប្អូនទាំងនោះ ប្រមាថច្បាប់នគរ យ៉ាងណាក៏ដោយ។ ហេតុដូច្នេះហើយ បានជា នៅសម័យនោះ ព្រមទាំងសម័យក្រោយៗ មកទៀតដែរ អ្នកដែល យល់ អំពីទំនាស់ រវាង អារ្យធម៌ទាំងពីរនេះ គឺ របៀប បារាំង និង របៀបខ្មែរ តែងតែនិយាយថា ៖ «យល់ញាតិ ឃាតច្បាប់» ។

ដោយព្រោះតែ រចនាសម្ព័ន្ធសង្គមខ្មែរ មានបដិវាទកម្មបែបនេះ វាជា ការងាយស្រួល បំផុតចំពោះ សាឡុត ស ដើម្បី វាយ ប្រហារ អំពើរពុករលួយ។ អ្នកដែលបាននាំគ្នា ចូលរួម ក្នុងសិក្ខាសាលា របស់ សាឡុត ស ច្រើនតែមកពី មជ្ឈដ្ឋាន និស្សិត និង មជ្ឈដ្ឋាន ពុទ្ធសាសនា ពោលគឺ មួយផ្នែក អ្នកដែលបានរៀនច្បាប់ និង វប្បធម៌ បារាំង ហើយមួយផ្នែកទៀត អ្នកដែលធ្លាប់បាន យល់ដឹងថាព្រះសមណគោតម បានផ្តាច់ចំណង គ្រួសារដើម្បីកសាង និងសម្រេច សម្ពោធិញ្ញាណ ។ អ្នកទាំងនេះសុទ្ធតែ ជាអ្នក ដែលអ្នកស្រឡាញ់ ឧត្តមគតិខ្ពង់ខ្ពស់ និង ភាពបរិសុទ្ធស្អាតស្អំ ហើយ មិនចូលចិត្តអាកប្បកិរិយា ក្រអឺតក្រទម របស់ ពួកអ្នក អន្ទ្រើសខ្មែរឡើយ។ គេតែងតែនិយាយថា សាឡុត ស ជា មនុស្សចោត ប៉ុន្តែក្នុងករណី សិក្ខាសាលានេះ គេហាក់បីដូចជាឃើញថា គឺជា យុទ្ធ សាស្ត្រមួយ ដ៏ ប៉ិនប្រសប់។ ហេតុដូច្នេះហើយបានជា សាឡុត ស ដែលក្រោយមកមានឈ្មោះថា ប៉ុល ពត បានក្លាយទៅជា លេខាបក្ស រីឯ នួន ជា នៅ តែជា លេខារង ដដែល ហើយ សោ ភឹម វិញ ក៏ដណ្តើមយក តួនាទី ដ៏សំខាន់នេះ មិនបានទៀត។ បើគ្មាន សាឡុត ស ជាអ្នកដឹកនាំ ទេនោះ បក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរ ក៏ ប្រហែល ជាគ្មាន ការវិវត្តន៍ ដូចដែលយើងបាន ឃើញ នៅពេលក្រោយមកទៀតឡើយ ។ នេះ ជា ចំណុច មួយ ដ៏សំខាន់ ដែលបញ្ជាក់ថា ពួកកុម្មុយនិស្តខ្មែរ នៅពេល នោះ បាន ឆ្លៀតយកឱកាស ដ៏ល្អនេះយ៉ាងប៉ិនប្រសប់។ ក្រុមមួយទៀត គឺ ក្រុមបញ្ញវន្ត ឆ្វេងនិយមខ្មែរ មកពីប្រទេស បារាំង ដូច សាឡុត ស នេះដែរ តែជា អ្នកដែលគិតពី មនោគមវិជ្ជា ជាបឋម តួយ៉ាង លោក ហ៊ូ យន់ លោក ខៀវ សំផន ជាដើម ។ ពេលមកស្រុកខ្មែរ ពួកគេក៏ បើក សិក្ខាសាលា របស់ គេដែរ ហើយ ផ្តោតអារម្មណ៍ ជាពិសេស ទៅលើ ការកសាង សង្គមខ្មែរ តាមបែបបទ ម៉ាក្ស និយម។ នៅពេលនោះ អ្នកដែលរៀនច្បាប់បារាំង ដូចជា និស្សិត បញ្ញវន្ត ជាដើម គេស្អប់ខ្ពើម របៀបគ្រប់គ្រង របស់ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ណាស់ ហើយតែងតែប្រាថ្នាចង់បាន អ្នកគ្រប់គ្រងប្រទេស ដែលស្អាតស្អំ មានឧត្តមគតិ ត្រឹមត្រូវ។ គេអាចនិយាយ បានថា នៅសម័យនោះ និន្នាការសំខាន់មាន ២ នៅក្នុងសង្គមខ្មែរ គឺអ្នកប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកអភិរក្សស្តាំនិយម។ អ្នកអភិរក្សនិយម ច្រើនតែ ប្រកាន់អាកប្បកិរិយា សក្តិភូមិ ការពារ ទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ ប្រកាន់វណ្ណៈក្នុងការផ្សំគូស្រករ និង មាន និស្ស័យ ទៅរក របបមូលធននិយម រីឯ អ្នកប្រជាធិបតេយ្យ ច្រើនជាអ្នកជួយយក អាសារអ្នកទន់ខ្សោយ។ វប្បធម៌ មកពីបរទេស ជាពិសេស មកពី

ប្រទេសបារាំង បាន ទទួលជោគជ័យមួយ ដ៏ធំនៅក្នុងចំណោមអ្នកចេះដឹងភាគច្រើន ព្រោះ មានឧត្តមគតិល្អៗ ដែល ទាក់ទាញចិត្តពួកគេ ជាង សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គមមួយ ដែលធ្វើបាប អ្នកក្រ អ្នកទន់ខ្សោយៗ ដោយនៅពេលនោះ ប្រទេស កម្ពុជា កំពុងបោះជំហាន ឆ្ពោះទៅរក កាពសម័យ ទំនើប និងទស្សនៈជីវិតថ្មីៗទៀត ផងនោះ ជាពិសេសការជឿនលឿនផ្លូវគំនិត ពួកអ្នកអភិរក្ស ក៏បាត់បង់ ឥទ្ធិពលន្តិចម្តងៗ ជាលំដាប់ ។

ការប្រែឈ្មោះ ពី«បក្ស ប្រជាជន បដិវត្ត កម្ពុជា» មកជា «បក្ស កុម្មុយនិស្ត កម្ពុជា» នៅឆ្នាំ ១៩៦៦

1966 : du «Parti du peuple Révolutionnaire du Kampuchéa» au «Parti communiste du Kampuchéa»

នៅដើមឆ្នាំ ១៩៦៦ សាឡុត សរ បានដឹកនាំគណប្រតិភូមួយ ធ្វើដំណើរ តាមផ្លូវលំ ហូ ជីមិញ ទៅហាណូយ ហើយ បន្ទាប់មក ទៅ ទីក្រុងប៉េកាំងៗ នៅពេលនោះ «បដិវត្តន៍វប្បធម៌» កំពុងតែគ្របដណ្តប់ទៅលើ ប្រទេសចិនយ៉ាងពេញទំហឹងៗ លោក ម៉ៅ សេ ទុង «អគ្គមគ្គុទេសក៏ ដ៏ធ្នើម» នៃ ប្រទេសចិន កុម្មុយនិស្ត បានឲ្យគេ បោះពុម្ព ផ្សាយកូន «សៀវភៅក្រហម» ចំនួន ២ លានក្បាលថែមទៀត ។ នៅ ខែ កញ្ញាឆ្នាំ ដដែលនោះ សាឡុត សរ បានវិលត្រឡប់មកក្នុងព្រៃ នៃប្រទេសកម្ពុជាវិញៗ នៅពេល មកដល់ការិយាល័យ លេខ ១០០ របស់ គេ នៅក្រូចឆ្មារ ប៉ុល ពត បើក អង្គប្រជុំមួយ ជាបន្ទាន់ ។ គឺ ជាអង្គប្រជុំមួយ ដែលមានលក្ខណៈប្រវត្តិសាស្រ្ត ព្រោះ គឺ នៅក្នុងអង្គ ប្រជុំនា ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៦៦ នោះហើយ ដែល ប៉ុល ពត បានសម្រេច ប្តូរឈ្មោះ ពី «បក្សប្រជាជនបដិវត្តកម្ពុជា» មកជា «បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា» ហើយ ប្តូរ សេនាធិការ ដ្ឋាន របស់គេ ពីការិយាល័យ លេខ ១០០ នៅក្រូចឆ្មារ មក រតនគិរី វិញ ព្រោះអាមេរិក ទម្លាក់គ្រាប់បែក កាន់តែខ្លាំងទៅៗ នៅតាម ជាយដែន ។ តាមការពិត ប៉ុល ពត បានកំណត់យុទ្ធសាស្រ្តមួយថ្មីទៀត បន្ទាប់ពីបានជួបអ្នកដឹកនាំចិន នៅប៉េកាំងៗ ទោះជាយ៉ាង នេះក្តី គ្មានឯកសារណាមួយដែលបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់ ថា ប៉ុល ពត បានសម្រេចយក «បដិវត្តន៍វប្បធម៌» ចិន មកធ្វើជា មាគ៌ានោះទេ ទោះបី នៅពេលឡើងមកកាន់អំណាចនៅឆ្នាំ ១៩៧៥ ជាពិសេស នៅពេលដែល ប៉ុល ពត ពង្រឹងអំណាច របស់ ខ្លួនបាន នៅឆ្នាំ ១៩៧៧ គេសង្កេត ឃើញមាន ទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗ នៃ «បដិវត្តន៍វប្បធម៌» នេះក្តី ។ អ្នកស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្រ្តខ្លះ កត់សំគាល់ថា ប៉ុល ពត មិនដែលបានបកប្រែ និងបោះពុម្ពផ្សាយ កូន «សៀវភៅក្រហម» របស់ ម៉ៅ សេ ទុង ទាល់តែសោះ ។ រឿងនេះ អាចបណ្តាល មកពីមូល ហេតុអ្វី ផ្សេងទៀត ក៏ប៉ុន្តែ វាជាការមួយដ៏ គួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ ដែរៗ បន្ទាប់ពី ប្តូរកន្លែង ពីកំពុងចាម មករតនគិរី វិញ សាឡុត សរ ចាប់ ផ្តើមដកសមាជិកសំខាន់ៗ ចេញអស់ ពីជនបទ ហើយ បញ្ជូន អ្នកទាំងនោះ ទៅតាមតំបន់ ជនជាតិភាគតិចវិញៗ អ្នកវិភាគ ប្រវត្តិសាស្រ្តខ្មែរខ្លះ កត់សំគាល់ថា នៅពេលដែល បក្ស កុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូណេស៊ី ត្រូវរលំរលាយទៅ បន្ទាប់ពីលោក ស៊ូការណូ ត្រូវទម្លាក់ចេញ ពីអំណាច សាឡុត សរ ចាប់ ផ្តើមមានការប្រុងប្រយ័ត្នខ្ពស់ ដោយហេតុថា ថ្ងៃណាមួយ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ក៏ នឹង ត្រូវអ្នកប្រកាន់ស្តាំ វាយរំលំ ជាពុំខាន ហើយ ដូចនេះ បក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរ ក៏ នឹងបាត់បង្អែកយុទ្ធសាស្រ្តមួយ ដ៏សំខាន់ដែរ ។ បាន ជានៅពេលនោះ សាឡុត សរ អៀង សារី និង អ្នកដឹកនាំកុម្មុយនិស្តផ្សេងៗទៀត នាំគ្នាមក តាំងទីនៅ រតនគិរី ព្រោះ ប្រជាជន នៅទីនោះរួមបញ្ចូល ទាំងប្រជាជន មណ្ឌលគិរី និង ក្រចេះ ផងដែរ ស្អប់ខ្ពើម រដ្ឋាភិបាលខ្មែរ យ៉ាងខ្លាំង ដោយពួករាជការ បាន កាប់ព្រៃឈើធ្វើថ្នល់ ធ្វើចម្ការកៅស៊ូ ដោយឥតកោតក្រែងអ្វីទាំងអស់ ។

នៅថ្ងៃ ២ មេសា ឆ្នាំ ១៩៦៧ មានការបះបោរ ប្រជាកសិករមួយ យ៉ាងធំ នៅ សម្លូត ក្នុងខេត្តបាត់ដំបងៗ ប្រជាកសិករ បាននាំគ្នាងើបឡើងបះបោរប្រឆាំង នឹង រដ្ឋា ភិបាល ព្រោះរដ្ឋាភិបាល ឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់ បានបញ្ជូនក្រុម អន្តរាគមន៍ពិសេសៗ ជាច្រើនទៅឲ្យទិញស្រូវ ដោយឲ្យតម្លៃថោកពេក គឺ ថោកជាងថ្លៃដែលវៀតណាម ឲ្យ ទៅទៀត ។ ប៉ុន្តែ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ បែរជាទម្លាក់ទោស ទៅលើ ខ្មែរកុម្មុយនិស្ត ទៅវិញៗ ព្រះអង្គបានចោទ លោក ហ៊ូ យន់ ហ៊ូ នឹម ខៀវ សំផន ថា ជាអ្នកដែលបាន បំផុសបំផុល ឲ្យមាន ការបះបោរនេះ ។ នៅ ថ្ងៃ ២២ មេសា ឆ្នាំ ១៩៦៧ អ្នកតំណាង រាស្រ្ត ហ៊ូ យន់ និង ខៀវ សំផន គ្មានជម្រើសអ្វីទៀត ក្រៅពីនាំគ្នា រត់ចូលព្រៃឡើយ ។ នៅថ្ងៃ ៧ តុលាឆ្នាំដដែលអ្នកតំណាងរាស្រ្ត ហ៊ូ នឹម ក៏រត់ ទៅ លាក់

ខ្លួននៅ ភ្នំក្រវាញ បាត់ដែរ ។ នៅពេលនោះឯង នៅទីក្រុងភ្នំពេញ និង នៅតាមខេត្តនានា និស្សិត និង សាស្ត្រាចារ្យ ជា ច្រើន បាន ត្រូវរដ្ឋអំណាចចាប់ខ្លួន យ៉ាងខ្លោចផ្សា ហើយ មួយចំនួនធំ ក៏ នាំគ្នារត់ចូលព្រៃ បាត់អស់។ តាំងពីពេលនោះមក ចលនា កុម្មុយនិស្ត ខ្មែរ កាន់តែរីកធាត់ធំ ពីមួយថ្ងៃ ទៅមួយថ្ងៃ។ អស់រយៈពេលជាច្រើនខែ កងទ័ព ឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់ បានធ្វើការបោសសំអាត តំបន់សម្លូត ដោយឥតត្រាប្រណី ។ ការប្រយុទ្ធ រវាង កងទ័ព និង ប្រជាកសិករ មាន លក្ខណៈ ខ្លាំងក្លា សាហាវ អស្ចារ្យ ជាពិសេសនៅត្រង់ ភ្នំវាយចាប ដែលជា សំបុកមួយយ៉ាងធំ របស់ ពួកអ្នកដែលត្រូវប៉ូលីស របស់ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ដេញ ចាប់ ។ ចំពោះសម្តេច នរោត្តម សីហនុ ការបះបោរ ប្រជាកសិករ នៅសម្លូត ជាបរាជ័យមួយ ដ៏ធំ នៃ នយោបាយ របស់ ព្រះអង្គ ។ មុនព្រឹត្តិការណ៍នេះ ព្រះអង្គត្រូវគេចាត់ទុកថា ជាបិតា នៃ កសិករខ្មែរ ប៉ុន្តែ ចាប់តាំងពី កុបកម្ម នៅ សម្លូត នា ឆ្នាំ ១៩៦៧ នោះមក ចលនា កុម្មុយនិស្ត ក្តាប់ប្រជាកសិករ បាន មួយចំណែកធំ ។

ការកកើតឡើង នៃ កងប្រដាប់អាវុធ ខ្មែរក្រហម
នៅ ចុងឆ្នាំ ១៩៦៧

L’Armée khmère rouge

ការបះបោរ ប្រជាកសិករ នៅសម្លូត បានឈានមកដល់ ទីបញ្ចប់ នៅ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៦៧ ប៉ុន្តែ ការវាយកំចាត់ បណ្តាញពួកខ្មែរក្រហម ដោយ ប៉ូលីស របស់ សម្តេច សីហនុ កាន់តែមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លាថែមទៀត។ គឺនៅពេលនោះហើយដែល សាឡុត ស គេចខ្លួនពី ការិយាល័យលេខ ១០០ នៅក្រូចឆ្មារ ហើយធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅ ភូមិភាគ ខាងជើង។ សាឡុត ស ដើរ ឆ្លងព្រៃព្រឹក្សាអស់រយៈពេល ១៥ ថ្ងៃ ហើយ បានមកដល់ មូលដ្ឋានមួយដែលគេឲ្យឈ្មោះថា ការិយាល័យ លេខ ១០២ ។ នៅ ពេលនោះ សាឡុត ស ចាប់ផ្តើមគ្រុនចាញ់យ៉ាងខ្លាំង ។ យោងទៅតាមការស្រាវជ្រាវ របស់ ប្រវត្តិវិទូ ដេវីដ ចិនដ្លែរ ក្រោយនោះ បន្តិច ឈឹម សាមោក បានធ្វើ ដំណើរមកទីនោះដែរ។ ការិយាល័យ លេខ ១០២ មានសភាពស្ងាត់ជ្រងំ ហាក់បីដូចជា កន្លែងមួយ ដែលគ្មានមនុស្សរស់នៅ។ សូម្បីតែពេទ្យម្នាក់ក៏គ្មានដែរ។ ដោយការខំប្រឹងប្រែង របស់ ឈឹម សាមោក សាឡុត ស ក៏បានជា សះស្បើយ។ បន្ទាប់មក សាឡុត ស ក៏ ធ្វើដំណើរ ឆ្ពោះទៅមូលដ្ឋាន មួយទៀត ដែលស្ថិតនៅ រតនគីរី ដដែល គឺ មូលដ្ឋានដែល មានឈ្មោះថា ការិយាល័យ លេខ ១០៤ ដែលជាទីតាំង របស់ សុន សេន, កែវ មាស និង អៀង សារី ។ មេខ្មែរ ក្រហមធំៗ មួយ ចំនួនដែលទទួលខុសត្រូវ ផ្នែកបូព៌ា ដូចជា សុខ ខ្ញុល, សោ ភឹម, ណៃ សារ៉ន ជាដើម ក៏ ស្ថិតនៅទីនោះដែរ។ នៅពេលនោះ បើយោងទៅតាម ឯកសារ របស់ ដេវីដ ចិនដ្លែរ ដដែល បក្សកុម្មុយនិស កម្ពុជា កំពុងឆ្លងកាត់ ដំណាក់ការមួយ ប្រកប ដោយ គ្រោះថ្នាក់ ព្រោះទាំងនៅក្នុងតំបន់សម្លូត ទាំងនៅតាមទីក្រុង ប៉ូលីស របស់សម្តេច សីហនុ ដេញចាប់ពួកខ្មែរក្រហម យ៉ាងមមាញឹក។ រីឯ ចលនាខ្មែរក្រហម នៅឆ្នាំ ១៩៦៧ នោះ គ្មាន មធ្យោបាយ យោធា សម្រាប់ទប់ទល់ នឹង កម្លាំងទ័ព និង ប៉ូលីស របស់ សម្តេច សីហនុ ទាល់តែសោះ។ លុះមកដល់ចុងឆ្នាំ ១៩៦៧ ទើប ចលនា ខ្មែរក្រហម សម្រេចបង្កើត កងប្រដាប់អាវុធរបស់ខ្លួន ដើម្បីប្រយុទ្ធ តស៊ូផ្លូវអាវុធ ទន្ទឹម នឹងការតស៊ូ ផ្នែក នយោបាយ ។ ទោះជាមាន ការលំបាកលំបិន យ៉ាងណាក្តី ក៏ក្រោយមក គឺ នៅឆ្នាំ ១៩៧៧ នៅពេលដែល ប៉ុល ពត ដណ្តើមយកអំណាចបានទាំងស្រុង ប៉ុល ពត បែរជា បកស្រាយថា នៅសម័យនោះ ប៉ូលីស របស់ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ចាប់ផ្តើមមាន ការញញើតញញើម រហូតដល់ថ្នាក់ចង់បោះបង់ចោល ការគាបសង្កត់ទៅលើខ្មែរក្រហម តែម្តង។ តាមការពិត នៅពេលនោះ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ កាន់តែបង្កើន ការវាយប្រហារ យ៉ាងខ្លាំងក្លា ថែមទៀត ។ ប៉ុន្តែអ្វីដែល គេពុំអាចប្រកែក បានទៅវិញនោះ គឺ ថា ពួកមេខ្មែរក្រហម បានគេចផុត ពី ការចាប់ខ្លួន យ៉ាងប៉ិនប្រសប់ ហើយនេះ ដោយសារ តែពួកគេ បានបង្កើត កម្លាំង យោធា សម្រាប់ការពារខ្លួន បានទាន់ពេលដែរ ។ គឺតាំងពី ពេលនោះមកហើយ ដែលបដិវត្តន៍ ខ្មែរក្រហម មានជំនឿយ៉ាងមុតមាំថា កម្លាំងកងទ័ព ជា ការធានាមួយ យ៉ាងធំ សម្រាប់ការពារ ចលនា របស់ ពួកគេ ។

ចំពោះការបង្កើត កងប្រដាប់អាវុធខ្មែរក្រហមនៅចុងឆ្នាំ ១៩៦៧នោះ ដេវីដ ចិនឌ្លែរ បានសរសេរថា នៅពេលនោះ បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា មាន តួនាទីមួយយ៉ាងសំខាន់ នៅ ក្នុងចលនា កុម្មុយនិស្តទាំងមូល គឺ ត្រូវជួយគាំទ្រ សង្គ្រាម ព្រៃ វៀតណាម ដែលកំពុង ប្រយុទ្ធតស៊ូ យ៉ាងពេញទំហឹង តទល់ នឹង ការវាយប្រហារ ដ៏ សម្បើមអស្ចារ្យ របស់ កងទ័ពអាមេរិក។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ក៏តាមការពិត ប៉ុល ពត ក្តាប់កងទ័ពខ្មែរក្រហម មិនបានទាំងអស់ដែរ ពីព្រោះនៅក្នុងតំបន់ផ្សេងៗ របស់ ខ្មែរក្រហម កងពលនីមួយៗសុទ្ធតែមានមេកើយ របស់គេផ្ទាល់។ ប៉ុល ពត គ្មានជម្រើសអ្វីទៀត ក្រៅពីការត្រូវផ្តល់ ស្វ័យភាពទៅឲ្យតំបន់ ឬ ភូមិភាគទាំងនោះសិនទេ ។ ស្ថានភាពនេះ មានរហូតដល់ ឆ្នាំ ១៩៧៧ គឺ ២ ឆ្នាំ ក្រោយពេលវាយដាច់ យកទីក្រុងភ្នំពេញបាន ទើប ប៉ុល ពតយក អំណាច យោធាបាន សឹងតែទាំងស្រុង ។ នេះជាចំណុចមួយ ដ៏សំខាន់សម្រាប់យល់អំពី ព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃ ១៧ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ព្រោះថា បន្ទាប់ពី ខ្មែរក្រហមវាយយកទីក្រុង ភ្នំពេញ បានហើយ ចលនា ខ្មែរក្រហម ទាំងមូល នៅតែត្រូវបែងចែក ជាតំបន់ជា ភូមិភាគ ស្វ័យត របៀបនេះ ដដែល ជាហេតុធ្វើ ឲ្យ ប៉ុល ពត ត្រូវព្រឈមមុខ នឹង ការប្រយុទ្ធ ផ្ទៃក្នុងមួយ ដ៏ធំធេង និងយ៉ាងគ្រាំគ្រា ផងទៀត ទម្រាំ នឹងក្តាប់បាន កងទ័ព មួយភាគធំៗ ប៉ុន្តែ ការតស៊ូ ផ្ទៃក្នុងនេះ បេះតែ មានជាបន្តបន្ទាប់ ឥតស្រាកស្រាន្ត ។ នេះ ជា កត្តាមួយ ដែលធ្វើឲ្យ ចលនា ខ្មែរក្រហម ប្រេះឆា បាក់បែកគ្នា នៅពេលក្រោយ មកទៀត ។ ខ្ញុំនឹងលើកឡើងអំពីបញ្ហានេះនៅក្នុង ជំពូកក្រោយៗមកទៀត ។ មុនទៅដល់នោះ ខ្ញុំសូមបញ្ជាក់បន្ថែមថា រវាង ឆ្នាំ ១៩៦៧-១៩៦៨ នោះ កងទ័ពខ្មែរក្រហម មានការ លំបាកយ៉ាងខ្លាំង ក្នុងការប្រមែប្រមូលសព្វាវុធ។ ការប្រយុទ្ធតទល់នឹងកងទ័ពរដ្ឋាភិបាល ចាប់ផ្តើមមុន ដំបូងបង្អស់នៅក្នុងខេត្តបាត់ដំបង នៅចុងខែមករាឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺ នៅពេល ដែលកងកម្លាំង កុម្មុយនិស្ត វៀតណាម ចាប់ផ្តើម ធ្វើការវាយប្រហារ ទៅលើផ្នែកខាង ត្បូងប្រទេសវៀតណាម នៅពេលបុណ្យចូលឆ្នាំចិន ។

សហប្រតិបត្តិការ យោធា រវាង កងទ័ព វៀតណាម និង កងទ័ព ខ្មែរក្រហម នៅឆ្នាំ ១៩៦៧-១៩៦៨

Coopération militaire entre l'armée vietnamienne et l'armée khmère rouge en 1967-1968

នៅដើមឆ្នាំ ១៩៦៨ ការប៉ះទង្គិច ផ្នែកយោធា រវាង កងប្រដាប់អាវុធខ្មែរក្រហម និង កងទ័ពកងស្វ័យត្រាណ របស់ សម្តេចសីហនុ បេះតែកើតមានឡើងជារឿយៗ ។ នៅចុងខែមករា គឺ មុន ការវាយប្រហារ របស់វៀតណាមកុម្មុយនិស្ត ទៅលើផ្នែកខាងត្បូងនៃប្រទេសវៀតណាម នៅពេលចូលឆ្នាំចិន ការប៉ះទង្គិចរប៉េះរប៉ោះ រវាង កងទ័ព ខ្មែរក្រហម និង កងទ័ពឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់ បេះតែកើតមានជាហូរហែនៅក្នុង ខេត្តបាត់ដំបង ។ ការប្រយុទ្ធគ្នា នៅថ្ងៃ ១៧ មករា នៅ «បាយតម្រាំ» បានត្រូវខ្មែរ ក្រហមកំណត់យកធ្វើជាថ្ងៃសម្រាប់ប្រារព្ធខួបកំណើត នៃ កងប្រដាប់អាវុធ របស់គេ។ នៅពេលនោះ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ បានលើកទឹកចិត្តឲ្យឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់ ធ្វើការវាយប្រហារយ៉ាងខ្លាំង ទៅលើ ពួកខ្មែរក្រហម ជាហេតុធ្វើឲ្យ សាឡូត សរ មានជំនឿខ្លាំងថែមទៀតថា សម្តេច នរោត្តម សីហនុ បានសម្រេចធ្វើសហប្រតិ បត្តិការជា មួយអាមេរិក។ ម្យ៉ាងទៀត នៅខែមករាឆ្នាំ ១៩៦៨ នោះ លោក ចេសស្ទែរ បោវឡេស (Chester Bowles) ឯកអគ្គរដ្ឋទូត អាមេរិក ប្រចាំប្រទេសឥណ្ឌា បានមកជួបប្រមុខរដ្ឋខ្មែរ នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ដើម្បីស្នើសុំឲ្យ សម្តេច សីហនុ អនុញ្ញាតឲ្យកងទ័ព វៀត ណាមខាងត្បូង ដេញតាមកំទេចកងទ័ពវៀតមិញ និង វៀតកុងនៅលើទឹកដីខ្មែរ។ ប្រវត្តិ វិទូ ដេវីដ ចិនឌ្លែរ អះអាងថា សម្តេច នរោត្តម សីហនុ នៅពេលនោះ បានអនុវត្តយុទ្ធវិធីមួយ គឺចង់ឲ្យមានការគាំទ្រខ្លះ ពីអាមេរិក ដើម្បីវាយកំទេចចលនា ខ្មែរក្រហម។ រីឯទីក្រុង វ៉ាស៊ីងតោន ក៏មានការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងណាស់ដែរ ដោយខ្លាច ទីក្រុង ហាណូយ ធ្វើការវាយប្រហារ ទៅលើផ្នែកខាងត្បូង នៅឱកាស ចូលឆ្នាំចិន ដើម្បីជំរុញឲ្យប្រជាជន វៀតណាមទាំងមូល ងើបឡើង បះបោរ ប្រឆាំង នឹង អាមេរិក ព្រោះថា នៅក្នុងករណីនេះ សហរដ្ឋ អាមេរិក នឹងត្រូវ

បន្ទំចិត្ត ចរចាសន្តិភាពជាពុំខានៗ តាមការ ពិត ផែនការនេះរបស់ ទីក្រុងហាណូយ ពុំបានសម្រេចទេ ព្រោះ កងទ័ពវៀតកុង បាន ត្រូវ អាមេរិក និង ទីក្រុងសាយហ្គន វាយកាត់ផ្តាច់ ជាកង់ៗ រប៉ាត់ រប៉ាយអស់ ទោះបីគេបានទទួលជោគជ័យ ខាងសង្គ្រាមផ្នែកចិត្ត សាស្ត្រក្តី ។ គឺនៅពេលនោះហើយ ដែល កងទ័ពកុម្មុយនិស្ត វៀតណាមដែលបង្កប់ខ្លួននៅកម្ពុជា ធ្វើការគាប សង្កត់យ៉ាងខ្លាំង ទៅ លើ កងទ័ពខ្មែរក្រហម ដើម្បីឲ្យធ្វើសហប្រតិបត្តិការរួមគ្នា ។ រីឯមុខព្រួញ គឺ បង្កើន ការវាយប្រហារ ទៅលើ កងទ័ព ឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់ ។

នៅខែមករា ឆ្នាំ ១៩៦៨ សាឡុត សរ ធ្វើដំណើរទៅទីក្រុងហាណូយ ហើយ នៅចុងឆ្នាំ ១៩៦៩ បានជួប អ្នកដឹកនាំវៀត ណាមកុម្មុយនិស្ត នៅទីនោះ ម្តងទៀតៗ នេះ ជារឿងមួយដ៏ចម្លែក ដោយហេតុថា កាលពីដើមឆ្នាំ ១៩៦៦ គឺ ៦ ឆ្នាំ ក្រោយការបែក បាក់ និងការវិវាទ រវាងទីក្រុង ប៉េកាំង និង ទីក្រុង ម៉ូស្គូ នាឆ្នាំ ១៩៥៩ សាឡុត សរ បានទៅជួប អ្នកដឹកនាំចិន នៅទីក្រុងប៉េកាំង ហើយនៅពេលនោះ បានត្រូវចិន លើកទឹក ចិត្ត ឲ្យបំបែកខ្លួនចេញ ពីទី ក្រុងហាណូយ ដែលជា សម្ព័ន្ធមិត្ត របស់ សហភាព សូវៀតៗ ទំនាស់ រវាង ចិនប្រជាមានិត្យ និងសហភាព សូវៀត ចាប់តាំងពី ឆ្នាំ ១៩៥៩ នោះមក ជាទំនាស់មួយធំណាស់ គឺ មាន ការខ្វែងគំនិតគ្នា ទាំងផ្នែកនយោបាយក្រៅ ប្រទេស ទាំងផ្នែកមនោគមវិជ្ជាៗ ទំនាស់ រវាង បងប្អូន កុម្មុយនិស្ត ទាំង ២ នេះ ក៏ ជា ទំនាស់មួយដ៏ធំ នៅក្នុងចលនា កុម្មុយនិស្តខ្មែរផងដែរៗ គេអាចនិយាយបានថា នៅឆ្នាំ ១៩៦៨-១៩៦៩ នោះ កងទ័ពបដិវត្តខ្មែរ កុម្មុយនិស្ត ក៏ត្រូវការ ជំនួយយោធា ពីកងទ័ព កុម្មុយនិស្តវៀតណាមដែរ ដើម្បីទប់ទល់ នឹង កងទ័ព របស់ ឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់ គាំទ្រ ដោយសហរដ្ឋ អាមេរិកៗ រី ឯកងទ័ព កុម្មុយនិស្ត វៀតណាម នៅក្នុងប្រទេស កម្ពុជា ក៏ ត្រូវការការគាំទ្រ ពីខ្មែរក្រហម ដែរនៅពេលនោះៗ ដើម្បីបានការគាំទ្រ ពីចលនា កុម្មុយនិស្តខ្មែរ ទីក្រុងហាណូយ បានសុខចិត្ត ទទួលស្គាល់ ស្វ័យភាពរបស់ បដិវត្តន៍ខ្មែរ ទោះបីទីក្រុងហាណូយដឹងយ៉ាងច្បាស់ថា សាឡុត សរ បានសម្រេចដើរ តាមមាគ៌ាម៉ៅនិយម របស់ ទីក្រុងប៉េកាំង ទៅហើយក្តី ។ ទោះចង់ ឬ មិនចង់ក្តី គេត្រូវប្រយុទ្ធតទល់ នឹង សត្រូវរួមសិន រីឯការខ្វែងគំនិតគ្នា ត្រូវទុកមួយអន្លើសិន ។ ប៉ុន្តែ នៅពេលក្រោយមកទៀត ប៉ុល ពត មានការពិបាកយ៉ាងខ្លាំង ក្នុងការបោសសំអាត ឥទ្ធិពលរបស់ វៀតណាម ចេញពី បក្សកុម្មុយ និស្ត ម៉ៅនិយម របស់គេ ។

ការប្រយុទ្ធ រវាង ខ្មែរក្រហម
និង រដ្ឋាភិបាល របស់ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ
នៅឆ្នាំ ១៩៦៨-១៩៦៩

Lutte entre les Khmers rouges et le Gouvernement de Sihanouk en 1968-1969

ការប្រយុទ្ធតស៊ូ របស់ ចលនាខ្មែរក្រហមនៅឆ្នាំ ១៩៦៨-១៩៦៩ មានការលំបាក លំបិន យ៉ាងខ្លាំង ចំពោះ ពួកខ្មែរក្រហម ៖ ណាមួយខ្វះ មធ្យោបាយយោធា គ្រប់បែប យ៉ាងណាមួយ កងទ័ពព្រៃវៀតណាមនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ធ្វើការគាបសង្កត់យ៉ាង ខ្លាំង ដើម្បីឲ្យខ្មែរក្រហម ជួយការពារ ខ្សែដឹកនាំស្បៀង ណាមួយ កងទ័ព របស់ឧត្តម សេនីយ៍ លន់ នល់ ធ្វើការវាយប្រហារ ដោយឥតសំចៃៗ គឺ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៦៨ នោះ មកហើយ ដែលខ្មែរក្រហមទ្រាំទ្រ សហប្រតិបត្តិការ ជាមួយទីក្រុង ហាណូយ សឹងតែ មិនបានៗ នៅឆ្នាំ ១៩៧៧ គឺ នៅពេលដែល ខ្មែរក្រហម កាន់កាប់ ប្រទេសកម្ពុជាទាំងមូល ប៉ុល ពត បាន សារភាពថា នៅពេល នោះ ការតស៊ូ របស់ បដិវត្តន៍ កម្ពុជា បាន ប្រព្រឹត្តិទៅ ដោយបាតដៃទទេៗ ឯកសារជាច្រើន បានបញ្ជាក់ថា នៅអំឡុងឆ្នាំ ១៩៦៨ នោះ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ស្ថិតនៅ ក្នុងស្ថានភាពមួយដ៏ពិបាក ព្រោះ ព្រះអង្គគ្មាន ជម្រើសអ្វីទៀត ក្រៅពីជំរុញឲ្យរដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ វាយកំទេច ចលនា កុម្មុយនិស្ត ទេៗ ប៉ុន្តែ ទីក្រុងភ្នំពេញ បែរជាទទួលផលវិបាក ផ្ទុយពីសេចក្តីប្រាថ្នាទៅវិញ ដោយ ហេតុថា ការប្រយុទ្ធ កំទេចខ្មែរក្រហម បានក្លាយ ទៅជាការគាបសង្កត់ ទៅលើ ប្រជា ជនខ្មែរទៅវិញៗ អ្នកស្រុក អ្នកភូមិជាច្រើន ដែលបានត្រូវ កងទ័ព របស់ ឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់ រាតត្បាត យ៉ាងឃោរឃៅ ព្រៃផ្សៃ បាននាំគ្នាទៅ ជ្រកកោន ជាមួយ ចលនា បដិវត្ត របស់ខ្មែរក្រហមតែម្តង ជាហេតុធ្វើឲ្យពួកខ្មែរក្រហមកាន់តែមានកម្លាំងថែមទៀត ។ ឆ្លៀតយកឱកាសនោះ ខ្មែរក្រហម បាន

បង្កើន ការឃោសនា របស់គេ ប្រឆាំង នឹង សម្ដេច នរោត្ដម សីហនុ ដោយត្រង់ៗ ។ សម្ដេច នរោត្ដម សីហនុ បានចុះប្រជាប្រិយភាពយ៉ាងខ្លាំង នៅពេលនោះ ដោយសារតែរឿងនេះ ។ មួយវិញទៀត ព្រោះតែ សង្គ្រាម ក្នុងស្រុកនេះ សេដ្ឋកិច្ច ប្រទេសកម្ពុជា ទាំងមូល បានធ្លាក់ចុះដុនដាប ជា អតិ បរមា។ ប្រាក់ចំណូលគ្រប់ប្រភេទ របស់ រដ្ឋាភិបាល បានចុះថយ ព្រោះ ទារពន្ធក៏មិន បាន ផលិតកម្មកៅស៊ូ ក៏ត្រូវរាំងស្ទះ ស្រូវអង្ករ ក៏មានចំនួន តិចតួចស្ដួចស្ដើង ប្រៀបធៀបទៅនឹង ចំនួនប្រជាជន ដែលបានកើនឡើងយ៉ាងច្រើន នៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺ បានកើន ពី ៥ លាន ២ សែន នាក់ នៅឆ្នាំ ១៩៦០ មក ៦ លាន ៦ សែននាក់។

នៅឆ្នាំ ១៩៦៨ នោះ សម្ដេច នរោត្ដម សីហនុ បានត្រូវពួកខ្មែរក្រហម ចាត់ ទុកថាជាសត្រូវទី ១ របស់ ពួកគេ ដូច ឧត្ដមសេនីយ៍ លន់ នល់ ដូច្នេះដែរ ដោយ ហេតុថា បន្ទាប់ពី ធ្វើការវាយប្រហារ ទៅលើ ប្រជាកសិករ នៅសម្លូត និង ទៅលើ និស្សិតឆ្វេងនិយម សម្ដេច នរោត្ដម សីហនុ បានងាកបែរទៅរកអាមេរិកវិញ។ ប្រទេស កម្ពុជានៅឆ្នាំ ១៩៦៨ នោះ បានឆ្លងកាត់ វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមមួយ ដ៏ធំ គឺ ស្ថាន ភាពមួយ ដ៏ពិបាក ដែលប្រទេសជាតិ មិនធ្លាប់ដែលបានស្គាល់ តាំងពី ជំនាន់បារាំង មក។ ដោយប្រាក់រៀលចុះថ្លៃ ហើយដោយរំពឹង ទៅលើប្រាក់ខែរបស់គេ មិនបានបន្តទៅទៀត មន្ត្រីរាជការ ក៏ធ្លាក់ទៅក្នុង អំពើពុករលួយមួយ ដ៏គ្មានកោះត្រើយ។ ចំណែក ឯ យុវជនវិញ គេ ក៏រកការងារធ្វើ ដោយពិបាក ។ នៅ រដូវក្ដៅ ឆ្នាំ ១៩៦៩ សម្ដេច នរោត្ដម សីហនុ បានសម្រេច ដាក់ទំនាក់ទំនងទូត ជាមួយ អាមេរិកវិញ ។ អ្នកឆ្វេងនិយម ក៏ឈប់ផ្ដល់ការគាំទ្រ របស់គេ ។ មួយ វិញទៀត សេចក្ដីសង្ឃឹម របស់ សម្ដេច នរោត្ដម សីហនុ ថា ការងាកបែរទៅរក អាមេរិកវិញនេះ អាចនឹង ជួយប្រទេសជាតិឲ្យ ឆ្លងផុតពីអន្តរាយ ក៏បាត់រលត់ទៅវិញបន្តិចម្ដងៗ ព្រោះអាមេរិកគ្មានផែនការនយោបាយ អ្វីទាំងអស់សម្រាប់ជួយខ្មែរ ។ លោកប្រធានាធិបតីនិចសុន នៅពេលនោះ កំពុង តែរកកល់ ដកកងទ័ពអាមេរិក ចេញពី ប្រទេសវៀតណាមខាងត្បូង។ គឺ នៅពេលនោះ ហើយដែលសម្ដេច នរោត្ដម សីហនុ យល់ យ៉ាងច្បាស់ ថា សហរដ្ឋ អាមេរិក គ្មានអនាគត នៅឥណ្ឌូចិន។ ប៉ុន្តែ ប្រការដែល គួរឲ្យកត់សំគាល់ គឺថា ចំពោះប្រទេសកម្ពុជា នៅពេលនោះ ក៏ ដូចជាពេលក្រោយៗ មកទៀតដែរ ការកំណត់ មាគ៌ា នយោបាយ សុទ្ធតែមានលក្ខណ:ផ្ទុយ នឹង ស្ថានការណ៍ នយោបាយ អន្តរជាតិ ស្ទើងតែទាំង អស់ គឺ ហាក់បីដូច ជា គេមិនសូវផ្ដល់សារសំខាន់ ទៅឲ្យសភាពការណ៍ នយោបាយ អន្តរជាតិតែម្ដង ។ នៅឆ្នាំ ១៩៦៩ សម្ដេច នរោត្ដម សីហនុ បានបែរទៅ រកអាមេរិក នៅពេល ដែលអាមេរិក ត្រៀមលក្ខណ:បោះបង់សង្គ្រាម នៅវៀតណាមចោល។ នៅឆ្នាំ ១៩៧០ ឧត្ដមសេនីយ លន់ នល់ និង អ្នកអង្គម្ចាស់សិរិមត: ក៏ជួបនឹងបដិវាទកម្ម រវាង បរិបទ អន្តរជាតិ និង ការវិវត្តន៍ នៃ ស្ថានការណ៍ ក្នុងប្រទេសដែរ ។ ធ្ងន់ធ្ងរជាងនេះ ទៅទៀត គឺ ការបែកបាក់ផ្ទៃក្នុង ការដណ្ដើមអំណាចគ្នា នៅពេលមួយដែលប្រទេស ជាតិ ស្ថិតនៅក្នុងការគំរាមកំហែង។ គេអាចនិយាយ ថា អ្នកនយោបាយខ្ទះបែងចែក មិន បានច្បាស់ រវាង ស្មារតីស្នេហាជាតិ និង កាលៈទេសៈ នៃ ការដណ្ដើមអំណាចគ្នា ។

បដិវត្តន៍ របស់ ខ្មែរក្រហម
La révolution des « Khmers rouges »

ចាប់តាំងពីចុងឆ្នាំ ១៩៧១ មក គឺមួយឆ្នាំ ក្រោយការទម្លាក់ សម្ដេច នរោត្ដម សីហនុ បដិវត្តន៍ ខ្មែរក្រហម បានឈានមកដល់ ភាពម្ចាស់ការ គឺ ឈប់រណប នឹង កងទ័ពវៀតណាមបន្តទៅទៀត។ នៅពេលដែលកងទ័ព វៀតណាមកុម្មុយនិស្ត ចំនួន ៤ ម៉ឺននាក់ ប្រយុទ្ធយ៉ាងស្វិតស្វាញ នឹងកងទ័ព ឧត្ដមសេនីយ៍ លន់ នល់ សាឡុត សរ ដែលមានឈ្មោះបដិវត្ត ថា ប៉ុល ពត បានឆ្លៀតឱកាស បង្ហាត់ហ្វឹកហ្វឺន កងទ័ព របស់ ខ្លួនឥតឈប់ឈរ ។ នៅ ខែធ្នូឆ្នាំ ១៩៧១ នោះ កងទ័ព ឧត្ដមសេនីយ៍ លន់ នល់ គាំទ្រដោយសហរដ្ឋ អាមេរិក បានត្រូវកងទ័ព វៀតណាមកុម្មុយនិស្ត វាយបាក់បែក ខ្ទាត់ខ្ទាយអស់ ។ ប្រតិបត្តិការសឹក «ចេនឡា២» បានទទួលបរាជ័យទាំងស្រុង ។ នៅពេលដែលការចរចា រវាង ទីក្រុងហាណូយ និង ទីក្រុងវ៉ាស៊ីងតោន នៅទីក្រុង ប៉ារីស៍ បានឈានជាសន្សឹមៗឆ្ពោះទៅរក ការបញ្ចប់សង្គ្រាមនៅឥណ្ឌូចិន កងទ័ពខ្មែរក្រហម មានលក្ខណ:គ្រប់គ្រាន់ល្មមគួរ ដើម្បី យកជ័យជំនះ ទៅលើកងទ័ព សាធារណរដ្ឋ ខ្មែរ។ កិច្ចការសំខាន់ៗ របស់ ខ្មែរក្រហមនៅពេលនោះ គឺ វាយប្រមូលយក សព្វាវុធ ពីកងទ័ពឧត្ដមសេនីយ៍ លន់ នល់ ឲ្យបានច្រើនបំផុត ជាពិសេស ឈានទៅក្ដាប់ តំបន់ សេដ្ឋកិច្ច ដែលជាប្រកពស្បៀង ។ ទោះជា យ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏ប៉ុល ពត ខិតខំពង្រឹង ចិត្តសាស្ត្រ របស់ យុទ្ធជនខ្មែរក្រហម ឲ្យមានជំនឿជាមូលដ្ឋាន ទៅលើគោលជំហរ និង ទឹកចិត្តប្រយុទ្ធ

ប្តូរផ្តាច់ ថែមទៀត ពីព្រោះ ខាង សាធារណរដ្ឋខ្មែរ គេមាន សព្វាវុធ យុទ្ធោបករណ៍ យ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់ ដូចជា កប៉ាល់ចម្បាំង យន្តហោះ កាំភ្លើងធំជាដើម។ បើនិយាយមួយបែបទៀត សង្គ្រាមដែលខ្មែរក្រហមធ្វើ ដើម្បីវាយប្រហារ សាធារណរដ្ឋខ្មែរ ជាសង្គ្រាមចិត្តសាស្ត្រ ច្រើនជាងការប្រយុទ្ធតទល់ ផ្នែកយោធាសុទ្ធសាធ ដោយ ហេតុថា នៅខាងសាធារណរដ្ឋខ្មែរ កងទ័ព បាក់ទឹកចិត្តច្រើន ព្រោះតែ អំពើពុករលួយ របស់ ឧត្តមសេនីយ៍មួយចំនួនធំ និង ការធ្លាក់ចុះ នៃ សេដ្ឋកិច្ច ។ ទន្ទឹមនឹងការបំពាក់ ស្មារតីប្រយុទ្ធ ដ៏អង់អាច ប៉ុល ពត សង្កត់ធ្ងន់ ទៅលើ មាគ៌ានយោបាយ និង បច្ចេក ទេស សង្គ្រាមចិត្តសាស្ត្រ ។ នៅឆ្នាំ ១៩៧២ មេខ្មែរក្រហម ប៉ុល ពត បានបើកអង្គប្រជុំ ជាច្រើនដើម្បីនិយាយ អំពីមាគ៌ានយោបាយ របស់ បដិវត្តន៍។ ប៉ុល ពត កត់សំគាល់ជាអាទិ៍ថា : ឥឡូវនេះ យើងមានទឹកចិត្តប្រយុទ្ធដ៏អង់អាចក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែទឹកចិត្ត មិនគ្រប់ គ្រាន់ទេ គឺ យើងត្រូវមាន មាគ៌ា នយោបាយ ឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ហើយមាន វិធីសាស្ត្រ ឲ្យបានសមស្របថែមទៀត។ បើគ្មានមាគ៌ាដឹកនាំទេនោះ បដិវត្តន៍ នឹង ក្លាយ ទៅជាមនុស្សខ្វាក់ដែលដើរ ពីកន្លែងមួយ ទៅកន្លែងមួយទៀតតែប៉ុណ្ណោះ ។

នៅឆ្នាំ ១៩៧១ ប៉ុល ពត បានបង្កើត ទំបន់ រដ្ឋបាល ពិសេស ជាច្រើន នៅ ផ្នែក និរតី នៃ ទីក្រុងភ្នំពេញ គឺ បើគិតពីផ្នែកខាងត្បូង ទៅផ្នែកបស្ចិម គេបានកសាង មូលដ្ឋានទី ១៥ ទៅ ទី ២៥។ ប៉ុល ពត បាន ប្រគល់ការគ្រប់គ្រងតំបន់ ទាំងនោះ ទៅឲ្យមិត្ត ជិតស្និទ្ធម្នាក់ របស់គេ ឈ្មោះ សុខ ធួក ដែល មានឈ្មោះ មួយទៀតថា វន វេត ។ ប៉ុន្តែក្រោយមក នៅពេលដែលក្តាប់អំណាចបាន ទាំងមូលហើយ ប៉ុល ពត ត្រូវប្រឈមមុខ នឹង ការបះបោរ ក្នុងជួរបដិវត្តន៍ ។ សុខ ធួក បានត្រូវ ប៉ុល ពត យកទៅធ្វើទារុណកម្ម នៅគុកទួលស្លែង ។ នៅពេលនោះ ប៉ុល ពតកំពុងធ្វើការបោស សំអាតផ្ទៃក្នុង ដើម្បីកំចាត់ឥទ្ធិពលរបស់វៀតណាម នៅក្នុងផ្ទៃបក្សកុម្មុយនិស្ត កម្ពុជា។ បន្ទាប់ ពីបានរៀបចំ តំបន់ពិសេសមួយចំនួន នៅឆ្នាំ ១៩៧១ ប៉ុល ពត ចាប់ផ្តើម ធ្វើការបំពាក់បំប៉ន មាគ៌ានយោបាយ របស់ បដិវត្តន៍ នៅក្នុងចំណោម ប្រជាជនតែម្តង ព្រោះ ប៉ុល ពត យល់យ៉ាងច្បាស់ថា បើគ្មានប្រជាជនគាំទ្រទេនោះ ចលនាខ្មែរក្រហម គ្រាន់តែជា ទ័ពចោរព្រៃតែប៉ុណ្ណោះ ។ ប្រការគួរឲ្យកត់សំគាល់ គឺថា ប៉ុល ពត សង្កត់ ធ្ងន់ជាងគេ ទៅលើ កត្តាមនោគមវិជ្ជា និង កត្តានយោបាយ ព្រោះថា បើប្រជាជនគ្មាន ជំនឿទៅលើ បដិវត្តន៍ ទេនោះ បដិវត្តន៍ ក៏ គ្មានជំហរដែរ ។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៧២ នោះមក ប៉ុល ពត បានបង្កើត វគ្គសិក្សា នយោបាយ ជាច្រើន ដើម្បីពង្រឹងស្មារតី បដិវត្តន៍ ដល់យុវជន ។ នៅពេលនោះ ខ្មែរក្រហម បានអូសទាញនិស្សិត សាស្ត្រាចារ្យ វិស្វករ និង សិស្សសាលាជាច្រើន ឲ្យមកចូលរួមក្នុងវគ្គសិក្សា នយោបាយទាំងនោះ ដែលរៀបចំ នៅតាម «តំបន់រំដោះ» ។ បន្ទាប់ ពីបានរៀនសូត្រ អ្នកទាំងនោះ ក៏ត្រឡប់ទៅភ្នំពេញវិញទាំងអស់ ដោយ ពាំនាំ មាគ៌ា មនោគមវិជ្ជា និង នយោបាយ ខ្មែរក្រហម ទៅឲ្យប្រជាជនខ្មែរ ដែលកំពុង រស់នៅ យ៉ាងលំបាកលំបិន នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។

ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៧១ មក ឯកសារទាំងឡាយ របស់ បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា បញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ អំពី តួនាទី ដ៏សំខាន់ របស់ កសិករ ក្រ កសិករ មធ្យម និង កម្មករ នៅក្នុងបដិវត្តន៍។ អ្នកដឹកនាំបដិវត្តន៍ ត្រូវចេញមកពី «វណ្ណៈ» ទាំងនេះ ។ ប៉ុល ពត យល់ឃើញថា ដើម្បី វាយរំលំ ពួក «សក្តិភូមិ» និង ពួក «មូលធននិយម» គេ ត្រូវផ្អែកទៅលើអ្វី ដែល ប៉ុល ពត ហៅថា «កសិករក្រ» ។ ប៉ុល ពត ក៏លើកឡើង ផងដែរ អំពី ឧត្តមភាព នៃ លទ្ធិកុម្មុយនិស្ត ប៉ុន្តែ ពុំដែល លើកឡើង ម្តងណាឡើយ អំពី ទស្សនវិទូអាល្លឺម៉ង់ «កាលម៉ាក្ស» ដែលជាអ្នកបង្កើតទ្រឹស្តី «វណ្ណៈអធន» ហើយ ក៏ មិនដែលនិយាយពី មេដឹកនាំបដិវត្តន៍ សង្គមនិយម រុស្ស៊ី «លេនីន» ទាល់តែសោះ។ នៅក្នុងគំនិត របស់ ប៉ុល ពត អ្នកទាំងនេះ សុទ្ធតែជា ជនបរទេស ។ ដូចនេះ អាចធ្វើឲ្យ ប៉ះពាលដល់មោទនភាព ជាតិខ្មែរ ។ មួយវិញទៀត ប៉ុល ពត យល់ថា «ស្តាលីន» (Staline) ជាអ្នកបដិវត្ត ពិត ជាង លេនីន ។ ប៉ុន្តែដោយដឹងថា ចិនស្អប់ រុស្ស៊ី ប៉ុល ពត សុខចិត្ត យកតម្រាប់តាមចិនតែម្តង។ ហេតុដូច្នេះហើយបានជា ប៉ុល ពត លើក តម្កើងទ្រឹស្តី «មហាលោតផ្លោះ មហាអស្ចារ្យ» («le grand bond en avant ») របស់ ម៉ៅ សេ ទុង ជាងម្ចាស់ដើម នៃទ្រឹស្តី «បដិវត្តន៍អធន» (Révolution prolétarienne)។ ចំពោះអ្នកដឹកនាំបដិវត្តន៍ខ្មែរ ដែលគ្មានអ្នកណា ម្នាក់សោះ ចេញមកពីវណ្ណៈ កសិករក្រ ប៉ុលពត បានដាក់កំហិត ឲ្យ«លត់ដំ» ខ្លួន ធ្វើយ៉ាងណា ឲ្យមានទស្សនៈ និង ឥរិយាបថ ដូចកសិករក្រជាចាំបាច់។ អ្នកដែលមានដើមកំណើត ផ្សេងពីនេះ ត្រូវ «ក្បត់វណ្ណៈ» ដើម របស់គេជាដាច់ខាត ។ បើអ្នកណា ហ៊ាន ប្រមាថដល់សិទ្ធិអំណាច របស់ កសិករក្រគេត្រូវទទួលទោសជាទម្ងន់ រហូតដល់ បាត់បង់ជីវិតផង ក៏មាន។ នៅពេលវាយរំលំ របបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ទោះជា បក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរ មានអង្គការចាត់តាំង របស់ខ្លួនទៅហើយក្តី ក៏គេនៅតែផ្អែក មួយចំណែកធំ ទៅលើ កម្លាំង កងទ័ព កុម្មុយនិស្ត វៀតណាម

ដែលស្ថិតនៅលើទឹកដីខ្មែរ ដដែល ព្រោះ ប៉ុល ពត មិនចង់ទប់ទល់ នឹងកង ទ័ពឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់ ដោយ ផ្ទាល់ទេ គឺ ចង់ឆ្លៀតប្រើកម្លាំង កងទ័ពវៀតណាម សិន ។

ការឈប់បាញ់គ្នា រវាង កងទ័ព កុម្មុយនិស្ត វៀតណាម និង កងទ័ព សហរដ្ឋ អាមេរិក នៅឆ្នាំ ១៩៧៣

Le cessez-le-feu entre les troupes communistes vietnamiennes et les troupes américaines en 1973

នៅដើមទសវត្ស ៧០ ការចរចារវាង ទីក្រុងហាណូយ និង ទីក្រុងវ៉ាស៊ីងតោន នៅទីក្រុងប៉ារីស៍ ដែលបានចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ ១៩៦៨ មកចេះតែបន្តទៅទៀត ដើម្បីរកច្រក បញ្ចប់សង្គ្រាមនៅឥណ្ឌូចិន។ ទីក្រុងវ៉ាស៊ីងតោន ខិតខំធ្វើយ៉ាងណា ដើម្បីឈានឲ្យបាន ដល់ការឈប់បាញ់គ្នា យ៉ាងឆាប់រហ័ស គឺ មុនការបោះឆ្នោតប្រធានាធិបតី នៅ សហរដ្ឋ អាមេរិក ។ នៅពេលនោះ សហរដ្ឋ អាមេរិក បានត្រូវ ពិភពលោក ទាំងមូល ព្រមទាំង ប្រជាជន អាមេរិក ថ្កោលទោសយ៉ាងខ្លាំង ព្រោះតែ អាមេរិក ចូលឈ្លានពានប្រទេស វៀតណាម។ នៅពេលនោះឯង សហរដ្ឋ អាមេរិក បានដកកងទ័ព ជាបណ្តើរៗ ចេញពី ឥណ្ឌូចិន ហើយ ទុកតែកងទ័ព មួយចំនួន ដែលត្រូវដកចេញ ក្រោយការឈប់បាញ់គ្នា ប៉ុណ្ណោះ។ នៅពេលដែល សហរដ្ឋ អាមេរិក ចាប់ផ្តើម ដកកងទ័ព ខាងប្រទេសវៀតណាម ឯនោះវិញ គេមានលទ្ធភាព គ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ វាយសម្រុកយក ទីក្រុងសាយ ហ្គន ព្រោះ អាមេរិក មិនអាចបញ្ជូនកងទ័ព ត្រឡប់មកវិញ បានឡើយ ។ ប៉ុន្តែទោះជា យ៉ាងនេះ ក៏ដោយ ក៏ សហរដ្ឋ អាមេរិក អាចបន្ត ការទម្លាក់ គ្រាប់បែក របស់ គេ បន្ត ទៅ ទៀតបានដែរ ។ ទីក្រុងវ៉ាស៊ីងតោន គំរាមថា ប្រសិនណាជា ទីក្រុងហាណូយ មិន ទទួលយក សេចក្តីស្នើឈប់បាញ់គ្នា ទេនោះ អាមេរិក នឹង មិនបញ្ចប់ការទម្លាក់គ្រាប់ បែកដែរ។ ចំពោះទីក្រុងហាណូយ គេត្រូវរក្សាកងទ័ព របស់គេ សម្រាប់វាយយកទីក្រុង សាយហ្គន។ ដូចនេះ វាជាការល្អណាស់ ដែល អាមេរិក ឈប់ទម្លាក់គ្រាប់បែក។ នៅ ខែមករាឆ្នាំ ១៩៧៣ ទីក្រុងហាណូយ សុខចិត្តទទួលយក លក្ខខណ្ឌ របស់ អាមេរិក។ យោងទៅតាមសេចក្តី នៃលក្ខខណ្ឌនោះ ទីក្រុងហាណូយ ក៏ ត្រូវដកកងទ័ព របស់គេ ចេញពី កម្ពុជា ផងដែរ ប៉ុន្តែ រក្សាទុក កងទ័ពមួយចំនួន នៅ តាមព្រំដែន។ គឺនៅពេល នោះហើយ ដែលបក្សកុម្មុយនិស្ត វៀតណាម ឈប់គាំទ្រសកម្មភាពរបស់ ខ្មែរក្រហម។ វៀតណាមក៏ បានស្នើផងដែរ ឲ្យខ្មែរក្រហម គោរព ការឈប់បាញ់គ្នា ប៉ុន្តែ ខ្មែរក្រហម ពុំព្រមដាច់ខាត ដោយហេតុថា ពួកគេ ក៏មានលទ្ធភាព វាយយក ទីក្រុងភ្នំពេញដែរ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះ ក៏ដោយ ដើម្បី សម្រួលការវាយ យកទីក្រុងភ្នំពេញ ខ្មែរក្រហម ក៏ ប្រកាសសន្តិភាព ជាមួយ របប របស់ ឧត្តមសេ នីយ៍ លន់ នល់។ ខាង ឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់ គេ ក៏ជឿកលល្បិចនេះ របស់ ខ្មែរក្រហមទៅទៀត។ ហេតុតែចង់ បញ្ចេញ នូវ កម្លាំង កងទ័ព របស់គេ ខ្មែរក្រហម ក៏ វាយយក ទីក្រុងភ្នំពេញដោយត្រង់ៗតែម្តង ហើយពុំព្រម ប្រគល់ការកិច្ច នយោបាយ ទៅថ្វាយសម្តេច នរោត្តម សីហនុ ដែលជា ប្រធានរណសិរ្ស នៃ ចលនា រួបរួមជាតិ កម្ពុជាទេ។ ម្យ៉ាងទៀត ប៉ុល ពត ចាត់ទុកថា កិច្ចព្រមព្រៀង រវាង ទីក្រុងហាណូយ និង ទីក្រុងវ៉ាស៊ីងតោន ថាជាអំពើក្បត់ផងទៀត។ ប៉ុន្តែពួកខ្មែរក្រហម គេឥតបាន គិតទាល់តែសោះថា គេគ្មានមនុស្សគ្រប់គ្រាន់ទេសម្រាប់ រៀបចំ រដ្ឋអំណាចថ្មី ហើយ ក៏ គ្មានការគាំទ្រ ពីសំណាក់ អន្តរជាតិដែរ បើគ្មាន សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ជាអ្នកបង្រួបបង្រួម។ ប៉ុល ពត ភ្លេចគិតទាំងស្រុង អំពី សុភាសិត នយោបាយមួយ ដែលពន្យល់ថា «ការយកអំណាច ជាការងាយស្រួល ប៉ុន្តែ គឺការរក្សាអំណាចឲ្យបានយូរ ទេ ដែលជាការពិបាក» នោះ ។

ការវាយលុក ជាបី ដំណាក់ការ របស់ ខ្មែរក្រហម
មុន ការវាយយក ទីក្រុងភ្នំពេញ
(១៩៧៣, ១៩៧៤, ១៩៧៥)

Les 3 assauts successifs des Khmers rouges avant la prise de Phnom Penh

នៅចុង ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៧៣ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ និង ព្រះជាយា អ្នកម្នាង ម៉ូនិច បានយាង មកក្នុង «តំបន់រំដោះ»[៩] កាន់កាប់ដោយពួកខ្មែរក្រហម ។ ព្រះរាជ ដំណើរ នេះបានត្រូវរៀបចំឡើងដោយទីក្រុងប៉េកាំង និង ទីក្រុងហាណូយ ហើយដែល មាន អៀងសារី ជាអ្នកអមដំណើរ ។ ចំពោះទីក្រុងប៉េកាំង គឺជាការផ្តល់សន្ទុះមួយថ្មី ទៅឲ្យពួកខ្មែរក្រហម ដោយបញ្ជាក់ថា សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ជាអ្នកដឹកនាំ ប្រទេស កម្ពុជាយូរអង្វែងទៅថ្ងៃមុខៗ ប៉ុន្តែ ចំពោះទីក្រុងហាណូយ គឺជាការបញ្ជាក់ប្រាប់ថា គេ ពុំយល់ស្រប នឹងនយោបាយ របស់ ខ្មែរក្រហម ដែលមាន គោលបំណង កាត់ផ្តាច់ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ចេញ ពីចលនាតស៊ូ របស់ ពួកគេ ។ នេះ បើយោង ទៅ តាមការសន្និដ្ឋាន របស់ប្រវត្តិវិទូ ដេវីដ ចិនដ្លែរ។ ពេលយាងមកដល់ ព្រំដែន ប្រទេស លាវ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ និង អ្នកម្នាង ម៉ូនិច បានទទួលបដិសណ្ឋារកិច្ច ពី សំណាក់ ខៀវ សំផន, ហ៊ូ យន់ និង ហ៊ូ នឹម។ ពីរថ្ងៃក្រោយមក នៅទីបញ្ជាការ ភូមិភាគខាងជើង របស់ ខ្មែរក្រហម អតីតប្រមុខរដ្ឋខ្មែរ និង ព្រះជាយា បានជួបសន្ទនា ជាមួយ ខៀវ ប៉ុណ្ណារី ភរិយា របស់ ប៉ុល ពត, សុន សេន និង កុយ ធួន។ ប៉ុល ពត ក៏បានមកចូលរួម ក្នុងជំនួប ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ នោះដែរ ប៉ុន្តែ ប៉ុល ពត ពុំបានបញ្ចេញ ឲ្យដឹងថា គេជាមេដឹកនាំ ចលនាខ្មែរក្រហមទេ ហើយ ថែមទាំងបានរៀបចំធាកកំប្លែង មួយផងទៀត ដោយដើរតួ ជា ខ្មែរក្រហម ម្នាក់ ដែលគ្មាន តួនាទី សំខាន់ អ្វីទាំងអស់ នៅក្នុង ចលនា ខ្មែរក្រហម។ គ្មានមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ណាម្នាក់ ដែលបាន ត្រូវអនុញ្ញាត ឲ្យ ចូលជួបសន្ទនា ដោយផ្ទាល់ ជាមួយ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ និង ព្រះជាយា ទេ គឺ មានតែ ខៀវ សំផន ម្នាក់ ប៉ុណ្ណោះ ដែលហ៊ានទូល ព្រះអង្គ ដោយត្រង់ៗថា វៀត ណាម បានបោះបង់សម្ព័ន្ធមិត្ត កុម្មុយនិស្ត របសគេ ចោល។ បន្ទាប់ ពីទស្សនកិច្ច ៣ សប្តាហ៍ របស់ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ នៅ «តំបន់រំដោះ» ផ្នែកខាងជើង នៃប្រទេស កម្ពុជា នៅដើមឆ្នាំ ១៩៧៣ នោះ ប៉ុល ពត បានរៀបចំ ការវាយ ប្រហារទៅលើកងទ័ព ឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់ នៅក្នុងទ្រង់ទ្រាយមួយដ៏ធំ ប៉ុន្តែ ជាបីដំណាក់ការ។ រីឯគោល ដៅ គឺវាយយក ទីក្រុងភ្នំពេញតែម្តង។ ការវាយលុក ដំណាក់ការទី១ ដែលបានប្រព្រឹត្ត ទៅនៅឆ្នាំ ១៩៧៣ ក្រោមបញ្ជាការរបស់ ប៉ុល ពត ផ្ទាល់ បានទទួលបរាជ័យទាំងស្រុង ព្រោះ យន្តហោះ អាមេរិក បានទម្លាក់គ្រាប់បែក កាត់ផ្តាច់ ការរុលទៅមុខ នៃ កងទ័ព ខ្មែរក្រហម ដែលនៅពេលនោះ មានចំនួន ៦ ម៉ឺននាក់។ ការវាយលុក ទី ២ បម្រុងវាយ យក ទីក្រុងកំពុងចាម ក៏ ទទួល បរាជ័យដូចគ្នា អ៊ីចឹងដែរ។

នៅខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៧៤ ប៉ុល ពត បានបើក អង្គប្រជុំ គណមជ្ឈិមបក្សមួយ ដើម្បីលើកឡើងនូវ ផែនការវាយយក ទីក្រុងភ្នំពេញ ឲ្យបាន នៅឆ្នាំ ១៩៧៥។ នេះ ជា ដំណាក់ការទី ៣ ដែលគេចាត់ទុកថា ជាដំណាក់ការផ្តាច់ព្រ័ត្រ ។ ប៉ុល ពត បានថ្លែង នៅឱកាសនោះថា ៖ «យើងហ៊ានវាយយកទីក្រុងភ្នំពេញ ពីព្រោះ យើងបានវិភាគច្បាស់ រួចហើយ អំពី ស្ថានភាព របស់ រដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ » ។ ប៉ុល ពត បានគូសបញ្ជាក់ ថា : ទី១ រដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ កំពុងតែដកចង្កាមាន់ - ទី ២ អាមេរិក បានដក កង ទ័ពចេញអស់ហើយ ។ នៅពេលនោះ ប៉ុល ពត ក៏ បាន បញ្ចេញ ឲ្យដឹងផងដែរថា : «ការវាយលុក យកទីក្រុងភ្នំពេញនេះ មិនមែន ជាការងាយស្រួល ក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែ គឺ ចំណុចនេះតែម្តង ដែលសំខាន់ ព្រោះថា គ្មានយុទ្ធវិទូណាម្នាក់ អាចកាត់ស្មានបានទេថា យើងអាចធ្វើដូច្នេះនោះ ព្រោះយើងខ្វះសម្ភារៈយោធា គ្រាប់រំសេវ គ្រប់បែបយ៉ាង» ។ នៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៤ ជូ ចិត្ត លេខាបក្សភូមិភាគ នីរតី បានជួប ប៉ុល ពត នៅ កំពុងចាម ដើម្បីរៀបចំ ការវាយលុក ដែលត្រៀមធ្វើ នៅរដូវក្តៅ ឆ្នាំ ១៩៧៥។ យុទ្ធសាស្ត្រ របស់

---

[៩] ពាក្យដែល ខ្មែរក្រហមប្រើ សម្រាប់សំគាល់ តំបន់ ដែលពួកគេ បានកាត់ផ្តាច់ ចេញ ពីការគ្រប់គ្រង របស់ សាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។

ប៉ុល ពត នៅពេលនោះ គឺកាត់ផ្តាច់ទីក្រុងភ្នំពេញឲ្យនៅឯកោ គឺ កាត់ផ្តាច់ គមនាគមន៍ គ្រប់បែបយ៉ាងទាំងអស់ៗ កងទ័ពខ្មែរក្រហម បានកំទេច នាវាចម្បាំង របស់ ឧត្តមសេ នីយ៍ លន់ នល់ ដែលធ្វើដំណើរ តាមទន្លេមេគុង អស់ជាច្រើនគ្រឿងៗ នៅពេលដែល ការវាយលុក កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ គណៈមជ្ឈិម រៀបចំ ការគ្រប់គ្រងទីក្រុងភ្នំពេញ ជា បណ្តើរៗ បើតាមការអះអាង របស់ ដេវីដ ចិនឌ្លែរ គឺ នៅពេលនោះហើយ ដែល ខ្មែរក្រហម បានសម្រេច ជម្លៀសប្រជាជន ឲ្យចេញអស់ ពីទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយ លុប បំបាត់ រូបិយវត្ថុ និង ការដូរដោះ ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ ។